

Nr 4 A.

Godkänd av första kammaren den 18 juni 1918.

Godkänd av andra kammaren den 19 juni 1918.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 4 A, 15, 16, 57, 58, 110, 181, 187 och 203 samt memorial nr 103 och 141 ävensom första särskilda utskottets utlåtande nr 23.)

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet, får riksdagen anmäla följande beslut:

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 14 januari 1918 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under punkt 1 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen dels att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till övergångsstat för lantförsvarsdepartementets avdelning av Eders Kungl. Maj:ts kansli, å riksstaten uppföra ett nytt ordinarie anslag om 5,200 kronor, benämnt »Övergångsstat, förslagsanslag högst»; dels förklara, att å övergångsstaten uppförd befattningshavare skall vara skyldig bestrida en andre kanslisekreterarebefattning i lantförsvarsdepartementet samt att i den

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

1

ordinarie staten upptagna avlöningsbeloppet för sistnämnda befattning skall för motsvarande tid besparas, ävensom att beträffande ett i övergångsstaten upptaget provisoriskt avlöningstillägg skola gälla de för dylikt tillägg för befattningshavare i statsdepartementen för år 1917 fastställda grunder och villkor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält har riksdagen bifallit denna Eders Kungl. Maj:ts framställning och följaktligen i riksstaten för år 1919 uppfört ett nytt ordinarie anslag å 5,200 kronor, benämnt »Övergångsstat, förslagsanslag, högst».

2:o) Under punkt 2 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, nu 18,204 kronor med 43 kronor till 18,247 kronor.

Av statsrådsprotokollet framgår, att den föreslagna höjningen av anslaget är avsedd för utjämning av huvudtitelnslutsumma.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för jämnande av huvudtitelnslutsumma i riksstaten för år 1919 minskat ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, nu 18,204 kronor, med 22 kronor till 18,182 kronor.

Generalitetet, staberna m. m.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 3 av fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för generalitetsstaten, öka ordinarie anslaget till generalitetsstaten, nu 234,870 kronor, med 650 kronor till 235,520 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i den till riksdagen avlåtna, den 19 april 1918 dagtecknade propositionen angående tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén (nr 361) — med ändring av det i statsverkspropositionen framlagda förslaget till ny stat för generalitetsstaten — föreslagit riksdagen att ur staten för generalitetsstaten utesluta den i nämnda stat intagna anmärkning angående ersättning till medlemmar av generalitetet för tjänsteresor till möten och mönstringar.

Vad till en början beträffar beloppet av förevarande anslag har av Eders Kungl. Maj:t föreslagits en höjning av posten till hyra, expenser m. m. med 4,250 kronor. På grund av att fastigheter enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag inköpts dels för tredje arméfördelningens stabsexpedition i Skövde och dels för sjätte arméfördelningens motsvarande expe-

dition i Östersund, kan samma post emellertid minskas med $(1,025 + 2,400 =) 3,425$ kronor. Slutsumman av posten hyra, expenser m. m. bör alltså upptagas 825 kronor högre än för innevarande år.

Däremot har en minskning föreslagits å posten till gottgörelse för tjänstehästar med 2,575 kronor.

Det sätt, varpå anslaget sålunda beräknats, har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Med anledning härav har riksdagen låtit uppgöra nytt förslag till stat för generalitetsstaten, vilken stat slutar å ett belopp av $(234,870 + 825 - 2,575 =) 233,120$ kronor.

Vidkommande därefter Eders Kungl. Maj:ts förslag om uteslutande ur staten av anmärkningen angående inskränkning i ersättningen till medlemmar av generalitetet för tjänsteresor till möten och mönstringar, har riksdagen icke velat motsätta sig detsamma.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av vid denna skrivelse fogat förslag till ny stat för generalitetsstaten (Bil. A), minskat ordinarie anslaget till generalitetsstaten, nu 234,870 kronor, med 1,750 kronor till 233,120 kronor.

4:o) I punkt 4 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal, minska ordinarie anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 365,120 kronor, med 19,725 kronor till 345,395 kronor.

I enlighet med 1914 års härordningsbeslut och de fastställda övergångsplanerna har å denna stat för år 1919 nyuppförts en kaptensbeställning av andra klassen, varigenom härordningen i fråga om denna stat fullständigt genomförts.

Å andra sidan har på grund av de nya bestämmelserna rörande hästhållningen för officerare vid armén en avsevärd minskning i anslaget kunnat ske.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal, minskat ordinarie anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 365,120 kronor, med 19,725 kronor till 345,395 kronor.

5:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 5 föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till generalstabens övningar, expenser m. m., nu 78,175 kronor, med 10,000 kronor till 88,175 kronor.

Höjningen av förevarande anslag är beroende på, att vissa kostnader för utbildning av generalstabens aspiranter, vilka kostnader förut bestritts under förskottstitel, numera ansetts böra upptagas å anslaget.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till generalstabens övningar, expenser m. m., nu 78,175 kronor, med 10,000 till 88,175 kronor.

6:o) Under punkt 6 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för kommandantsstaten, öka ordinarie anslaget till kommandantsstaten, nu 73,808 kronor, med 692 kronor till 74,500 kronor.

Anslagsökningen betingas av nödvändigheten att under anslaget beräkna en särskild post till eldning, belysning och städning samt expenser och telefon för poliskommissariens i Boden expedition.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran beträffande detta anslag, har riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för kommandantsstaten, ökat ordinarie anslaget till kommandantsstaten, nu 73,808 kronor, med 692 kronor till 74,500 kronor.

Undervisningsverken.

7:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 7 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen dels att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till nya stater för krigshögskolan samt för artilleri- och ingenjörhögskolan, öka ordinarie reservationsanslaget till krigshögskolor, nu 115,985 kronor, med 2,500 kronor till 118,485 kronor, dels ock förklara, att för åtnjutande av de i staten för förste vaktmästare vid krigshögskolan upptagna löneförmåner skall gälla vad därom stadgas i kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1912 års början för vaktmästare vid krigshögskolan upptagna avlöningsförmåner.

Ökningen å förevarande anslag hänför sig till följande poster:

En förste vaktmästare vid krigshögskolan	kronor 1,500: —
Stadigvarande ökning av bränslekostnaden vid d:o	» 200: —
Ökade reseersättningar vid artilleri- och ingenjörhögskolan	» 800: —
	<hr/>
	Summa kronor 2,500: —

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till nya stater för krigshögskolan samt för artilleri- och ingenjörskolan, ökat ordinarie reservationsanslaget till krigshögskolor, nu 115,985 kronor, med 2,500 kronor till 118,485 kronor,

dels ock förklarar, att för åtnjutande av de i staten för förste vaktmästare vid krigshögskolan upptagna löneförmåner skall gälla vad där-om stadgas i kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från 1912 års början för vaktmästare vid krigshögskolan upptagna avlöningsförmåner.

8:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 8 föreslagit riksdagen att med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för ridskolan, öka ordinarie reservationsanslaget till ridskolan, nu 46,750 kronor, med 12,250 kronor till 59,000 kronor.

De av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ökningarna å ridskolans stat äro att hänföra till följande poster:

Ökade kostnader för bestridande av läkarvården vid skolan	kronor	500: —
Dagavlöning åt lönlösa kavalleriofficerare	»	1,818: —
Arvode åt en maskinist	»	1,100: —
Ökad avlöning och beklädnadsersättning åt stallbetjante m. m.	»	2,160: —
Ökade omkostnader i övrigt (uppvärmning, underhåll m. m.)	»	5,172: —
Anordnande av släpjakter	»	1,500: —
Summa kronor		12,250: —

Då riksdagen funnit den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av detta anslag av behovet påkallad, har riksdagen med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för ridskolan, ökat ordinarie reservationsanslaget till ridskolan, nu 46,750 kronor, med 12,250 kronor till 59,000 kronor.

9:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 9 föreslagit riksdagen att för bestridande av vissa engångskostnader för ridskolan å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 16,655 kronor.

För vissa ombyggnads- och reparationsarbeten vid ridskolan har Eders Kungl. Maj:t äskat ett belopp av 15,515 kronor, varjämte för inlösen av inventarier begärts 1,140 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för bestridande av *vissa engångskostnader för ridskolan* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 16,655 kronor.

10:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 10 av denna huvudtitel, har riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* på extra stat för 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 4,300 kronor.

11:o) Under punkt 11 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 51,800 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag omfattar anordnande vid skjutskolan av nedan angivna kurser till följande beräknade kostnader:

Kulsprutekurser:

Subalternofficerskurs	kronor 14,000: —
Kompanichefskurs	» 5,500: —
Majorskurs	» 1,300: —
Kurs för utbildning i skjutning och eldstrid vintertid	» 15,000: —
Utbildningskurs i skjutning för underofficerare	» 16,000: —
<hr/>	
Summa kronor 51,800: —	

Ifrågavarande kurser hava ansetts nödvändiga för vidmakthållandet och utvecklandet av kulsprutevapnet ävensom för fortsatt utbildning i skjutning för viss personal.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för anordnande av *vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 51,800 kronor.

12:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 12 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för artilleriskjutskolorna, öka ordinarie reservationsanslaget till artilleriskjutskolor, nu 27,000 kronor, med 8,000 kronor till 35,000 kronor.

Höjningen av förevarande anslag är beroende på dels ökat antal elever vid artilleriskjutskolorna, dels ock att här upptagits vissa anslagsposter, till vilkas bestridande medel förut på annat sätt anvisats.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för artilleriskjutskolorna, ökat ordinarie reservationsanslaget till artilleriskjutskolor, nu 27,000 kronor, med 8,000 kronor till 35,000 kronor.

13:o) Under punkt 13 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för krigsskolan, minska ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan, nu 141,210 kronor, med 1,280 kronor till 139,930 kronor.

Minskningen å detta anslag sammanhänger med 1915 års riksdags beslut angående hästhållningen för officerare vid armén.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för krigsskolan, minskat ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan, nu 141,210 kronor, med 1,280 kronor till 139,930 kronor.

14:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 14 föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan på extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst 59,650 kronor.

Det för innevarande år beviljade förstärkningsanslaget utgör 36,000 kronor. Detta belopp är fördelat å krigsskolans officers- och reserv-officerskurser sålunda:

Officerskursen:

1 kadettofficer	kronor 1,200: —	
1 biträdande lärare i krigskonst.....	» 500: —	
1 » » » vapenlära	» 500: —	
1 » » » krigsbyggnadskonst ..	» 500: —	
1 » » » topografi	» 500: —	
1 » » » krigslagar m. m.	» 500: —	
1 » » » militärförvaltning	» 500: —	
1 » » » gymnastik.....	» 500: —	
1 » » » vapenvård.....	» 300: —	
För den s. k. dubbleringen av lärare m. fl.	» 1,500: —	
Betjäning	» 2,956: 50	9,456: 50

En reservofficerskurs:

2 kadettofficerare	kronor 1,000: —	
1 förste lärare i krigskonst och topografi...	» 600: —	
1 andre » » » » » ...	» 400: —	
2 biträdande lärare i » » » ...	» 800: —	
1 » » i gymnastik.....	» 150: —	
1 kompaniadjutant	» 600: —	
Betjäning	» 904: —	4,454: —
<i>En ytterligare reservofficerskurs .....</i>		4,454: —
<i>Omkostnader för kurserna.....</i>		17,635: 50
Summa kronor 36,000: —		

Detta belopp har jämväl för år 1919 ansetts erforderligt.

Härutöver hava emellertid ytterligare en del anslagsbehov ansetts böra bestridas av medel under detta anslag.

Sålunda har föreslagits, att arvode beräknas för en köksföreståndare, tillika furageuppbördsman, samt för en bataljonsadjutant, tillika vapenunderofficer och biträde åt intendenten å krigsskolan, med respektive 1,500 kronor och 1,200 kronor.

Vidare har ett belopp av 11,869 kronor upptagits till ökad avlöning m. m. åt betjäningen vid krigsskolan, varjämte omkostnadsstaten ansetts kräva en ökning med 9,070 kronor.

Det å detta anslag sålunda, utöver ovannämnda 36,000 kronor, erforderliga beloppet har i avrundat tal upptagits med 23,650 kronor.

Med hänsyn till 1916 års riksdags uttalande att i betraktande av krigsskolans förestående förflyttning från Karlberg till Järvafältet och innan ännu fullständig övergång skett till den nya härordningen, ändring icke borde göras i de fastställda staterna, har även sistnämnda belopp, 23,650 kronor, ansetts böra beräknas å förstärkningsanslaget.

Med godkännande av vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit har riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan* på extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 59,650 kronor.

15:o) Under punkt 15 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1919 upptaga anslaget »Volontärskolor, förslagsanslag» under titel »Volontärskolor m. m., förslagsanslag», med oförändrat belopp eller 200,000 kronor.

I fråga om detta anslag har departementschefen meddelat, att årliga utbildningskurser för tillgodoseende av ridutbildningen, hästvården och

stalltjänstgöringen vid infanteriet borde anordnas för subalternofficerare och underofficerare (furirer), samt att kostnaderna härför ansetts böra bestridas från förevarande anslag, vars rubrik med anledning härav borde erhålla tillägget »m. m.».

Någon förändring i anslagets belopp har dock icke för närvarande ifrågasatts.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, har riksdagen i riksstaten för år 1919 upptagit förevarande anslag under titel »Volontärskolor m. m., förslagsanslag», med oförändrat belopp eller 200,000 kronor.

Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 16 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen dels att, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet fogade förslagen till nya stater öka ordinarie förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,551,672 kronor, med 12,128 kronor till 18,563,800 kronor, dels medgiva, att de 11 radiotelegrafistbeställningar, som enligt 1914 års härordning skola uppföras å fortifikationens stat, må utbytas mot 3 fanjunkarbeställningar, 2 sergentbeställningar av första klassen och 2 sergentbeställningar av andra klassen å fortifikationens stat samt mot 2 furirer av första klassen och 2 furirer av andra klassen å Fälttelegrafkårens stat; dels medgiva, att beträffande användningen av de under förevarande anslag beräknade medlen till gottgörelse för egna tjänstehästar skall gälla vad därom stadgas i kungl. brevet den 19 juni 1917; dels ock medgiva, att från förevarande anslag må från och med innevarande år till förste vaktmästaren vid fortifikationen P. E. Bergqvist, så länge han kvarstår i sin nuvarande beställning, såsom personligt lönetillägg utbetalas ett årligt belopp av 135 kronor, därest Bergqvist i sin egenskap av förste vaktmästare åtnjuter fri bostad, men eljest 300 kronor.

Därjämte har Eders Kungl. Maj:t uti en till riksdagen avlåten, den 25 januari 1918 dagtecknad proposition (nr 83), under åberopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen

Beträffande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse:

1:o) *att* riksdagen måtte besluta:

att chefen för fältveterinärbyrån skall benämnas överfältveterinär; samt

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

att å arméförvaltningens stat skall uppföras en byråassistent med regementsveterinärs avlöning.

Beträffande antalet veterinärer vid truppförbanden:

2:o) att riksdagen måtte besluta:

att vid varje arméfördelning skall finnas en fördelningsveterinär, benämnd fältveterinär, således tillsammans sex fältveterinärer, uppförda å staten för generalitetsstaten, med skyldighet för ifrågavarande beställningshavare att jämte egen tjänst tillsvidare bestrida

fältveterinären vid första arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Skånska husarregementet,

fältveterinären vid andra arméfördelningen veterinärvården vid Östgöta trängkår ävensom vid Första och Andra livgrenadjärregementena,

fältveterinären vid tredje arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets husarer,

fältveterinären vid fjärde arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livgardet till häst,

fältveterinären vid femte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets dragoner, samt

fältveterinären vid sjätte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Norrlands artilleriregemente;

att vid kavalleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Livgardet till häst en bataljonsveterinär med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Svea livgarde,

vid Livregementets dragoner en bataljonsveterinär,

vid Livregementets husarer en bataljonsveterinär,

vid Smålands husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Kalmar regemente,

vid Skånska husarregementet två bataljonsveterinärer,

vid Skånska dragonregementet en regementsveterinär och två bataljonsveterinärer,

vid Kronprinsens husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, samt

vid Norrlands dragonregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västerbottens regemente;

att vid artilleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Svea artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Göta livgarde,

vid Göta artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär,

vid Vendes artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Norra skånska infanteriregementet,

vid Norrlands artilleriregemente en bataljonsveterinär,

vid Upplands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Upplands infanteriregemente,

vid Smålands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jönköpings regemente, samt

vid Positionsartilleriregementet en bataljonsveterinär, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid krigsskolan å Karlberg;

att vid fortifikationen skola finnas två bataljonsveterinärer, nämligen en för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt en för Norrlands ingenjörkår, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jämtlands fältjägarregemente;

att vid trängen skola finnas fem bataljonsveterinärer, nämligen

en för Svea trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Livregementets grenadjärer,

en för Göta trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Skaraborgs regemente,

en för Norrlands trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västernorrlands regemente,

en för Skånska trängkåren, samt

en för Västmanlands trängkår;

att för Gottlands trupper skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å staten för militärbefalet på Gottland;

att för garnisonen å Karlsborg skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten;

att för Bodens garnison samt för bestridande av tjänsten såsom fästningsveterinär vid kommandantskapet därstädes skall finnas en regementsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten; samt

att vid ridskolan å Strömsholm skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd å ridskolans stat, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå.

Beträffande avlöningsförmånerna för militärveterinärer:

3:o) *att* riksdagen måtte besluta:

att överfältveterinären skall erhålla enahanda avlöningsförmåner som överfältläkaren, med rätt för nuvarande innehavaren av beställningen såsom fältveterinär och chef för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses fältveterinärbyrå att för åtnjutande av ålderstillägg räkna sig tillgodo föregående tjänstgöring i innehavande beställning;

att fältveterinär skall erhålla majors avlöningsförmåner;

att regementsveterinär skall erhålla kaptens av första klassen avlöningsförmåner;

att av de 27 bataljonsveterinärer, som efter genomförd organisation skola finnas, de 13 äldre skola erhålla kaptens av andra klassen avlöningsförmåner och de 14 yngre löjtnants av första klassen avlöningsförmåner; samt

att till regementsveterinären för Bodens garnison skall utgå ett särskilt arvode om 1,000 kronor.

Beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de nya avlöningsförmånerna:

4:o) *att* riksdagen måtte godkänna följande villkor och bestämmelser, för att ordinarie militärveterinär må åtnjuta de nya avlöningsförmånerna, nämligen:

att med ordinarie militärveterinärbeställning icke må förenas annan tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan beställning ej heller må förenas vare sig annan tjänst å kommuns stat, eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Eders Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag, eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom militärveterinär, Eders Kungl. Maj:t finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att utan särskild gottgörelse ej mindre bestrida veterinärvård vid såväl till truppförbandet förlagd militärskola och utbildningskurs som av där eljest uppställda hästar, tillhörande truppavdelning, stab eller enskilda dit kom-

menderade officerare, än även till militärveterinärbeställning hörande undervisningsskyldighet vid sådan skola eller kurs; samt

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att jämte utövandet av sin egen befattning utan särskild gottgörelse i förläggningssorten bestrida veterinärvård vid annan till armén hörande trupp, där sådant prövas nödigt till följd av bortkommendering av eller eljest tillfälligt laga förfall för sistnämnda trupps veterinär, eller där Eders Kungl. Maj:t finner skäligt att sådant för kortare tid föreskriva;

5:o) *att* riksdagen måtte förklara, att en var ordinarie militärveterinär, som hädanefter erhåller ordinarie militärveterinärbeställning, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser.

Beträffande upprättande av reservstat för fältveterinärkåren:

6:o) *att* riksdagen måtte besluta, att en särskild reservstat för fältveterinärkåren skall upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder:

1. Fältveterinärkårens reservstat skall efter genomförd organisation omfatta följande antal beställningar, nämligen 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar.

2. För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänstduglighet: för regementsveterinär 15 tjänstår såsom militärveterinär och 48 levnadsår samt för bataljonsveterinär 10 tjänstår såsom militärveterinär och 43 levnadsår.

3. Veterinär å reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig och då värnpliktiga inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred: efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av varje tvåårsperiod av tjänstetiden och intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden.

4. Följande löner tillkomma veterinärpersonal å reservstat:

fältveterinär	kronor 3,100: —
regementsveterinär	» 2,100: —
bataljonsveterinär	» 1,650: —

Vid övergång till reservstat tillerkänd lön bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

Till bataljonsveterinär utgår ett avlöningstillägg å 300 kronor vid uppnådd 48 års ålder.

Avlöningstillägg tillträdes vid början av kalenderåret näst efter det, varunder vederbörande uppnått den för erhållande av avlöningstillägget stadgade levnadsålder.

Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning, tillkommer veterinär å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom rese- och traktementsersättning för resor till och från tjänstgöringsort.

5. Veterinär å reservstat är skyldig att avgå från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat, dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension.

6. Veterinär å reservstat åtnjuter efter avgång från densamma vid uppnådd pensionsålder följande pension av statsmedel, nämligen

fältveterinär	kronor 2,700: —
regementsveterinär	» 1,800: —
bataljonsveterinär	» 1,300: —

I avgift för egen pensionering erlägger veterinär å reservstat 3 procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp.

7. Veterinär å reservstat är skyldig att efter övergång till pensionsstat kvarstå i arméns reserver under samma tider, som gälla för motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från densamma.

8. Veterinär å reservstat är tillsvidare skyldig att kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa med den änkepensionsrätt, han vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar, och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp som närmast före övergången.

Beträffande arméns hovbeslagsväsende:

7:o) *att* riksdagen måtte besluta, att vid varje kavalleriregemente en furirbeställning av andra klassen skall utbytas mot en dylik beställning av första klassen.

Beträffande övergången till den nya organisationen under år 1919:

8:o) *att* riksdagen måtte medgiva,

att den nya organisationen tillämpas i vad den rör arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

att av de sex nya fältveterinärbeställningarna tre beställningar tillsättas med ordinarie innehavare ävensom att tre truppveterinärer förordnas att mot ett arvode av 500 kronor bestrida befattning såsom fördelningsveterinär;

att den nya organisationen tillämpas vid följande truppförband och formationer, nämligen: Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, Svea, Göta, Vendes, Upplands och Smålands artilleriregementen, Positionsartilleriregementet, fortifikationen, trängen beträffande Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren och Västmanlands trängkår Gottlands trupper samt Karlsborgs och Bodens garnisoner;

att därest under år 1919 vakans i regements-(bataljons-)veterinärbeställning kommer att inträffa vid truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas enligt den nya organisationen, beställningen icke tillsättes utan upprätthålles på annat sätt, intill dess den nya organisationen kan tillämpas;

att den nya organisationen rörande avlöningsförmånerna tillämpas även vid de truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas;

att någon ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsveterinärerna enligt nuvarande organisation och avlöningsföreskrifter icke vidare skall tilläggas ytterligare någon bataljonsveterinär;

att en bataljonsveterinärbeställning vid fortifikationen ävensom samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar indragas; samt

att för genomförande av den nya organisationen och löneregleringen användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock ett under ordinarie anslaget till avlöning och rekrytering m. m. för ändamålet särskilt beräknat belopp av förslagsvis 45,000 kronor.

I fråga om *truppförbandens stater* har Eders Kungl. Maj:t till en början föreslagit dels uppförande av vissa nya beställningar i enlighet med gällande övergångsplaner dels vissa av samma planer föranledda minskningar i de för närvarande upptagna beställningarna å samma stater. Åtskilliga avvikelser från de fastställda planerna hava emellertid skett, beroende på tidigare riksdagars beslut och uttalanden. För Norrbottens kavallerikår, vilken från och med år 1919 skall organiseras, har särskild stat nu framlagts.

Någon förändring beträffande de i nu gällande stater upptagna musikbeställningarna har icke av Eders Kungl. Maj:t föreslagits.

Vidare ha på grund av fältläkarkårens omorganisation vissa ändringar skett i staterna, varigenom den nya organisationen blivit helt genomförd utom med avseende å fältläkarstipendiaterna.

Regementspastorerna, vilka förut upptagits i staterna tillsammans med den civilmilitära personalen, hava numera, såsom icke längre tillhörande sistnämnda personalkategori, hänförs till civil personal.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit viss jämkning i en under vissa stater upptagen anmärkning rörande användningen av genom vakans i löjtnantsbeställning besparade medel, varjämte de å de särskilda truppförbandsstaterna uppförda gottgörelserna för tjänstehästar från och med innevarande år ansetts böra utbrytas från staterna och för ändamålet erforderliga medel i stället upptagas som underpost i beräkningarna av anlöningsanslaget. I enlighet härmed har under anslaget beräknats ett belopp av 561,595 kronor för år 1919.

Vad därefter särskilt beträffar *staten för fortifikationen* skola å densamma efter genomförd härordning finnas 11 radiotelegrafistbeställningar med samma löneförmåner, som tillkomma sergearter av 2. klassen.

Då det mött svårigheter att med denna organisation för beställningarna erhålla ur teknisk synpunkt fullt lämplig personal samt då en förändring av beställningarnas natur från civilmilitär till rent militär ansetts fördelaktig, har Eders Kungl. Maj:t framställt förslag om, att radiotelegrafistbeställningarna borde utgå ur staten för år 1919 och å samma stat ersättas med 1 fanjunkarbeställning och 5 sergeantbeställningar, därav 2 av första och 3 av andra klassen. Därjämte borde å Fälttelegrafkårens stat för samma år uppföras ytterligare 2 furirbeställningar av första klassen och 3 furirbeställningar av andra klassen.

Även beträffande *staten för artilleriets fabriker och tyganstalter* har Eders Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar i antalet av de olika å staten uppförda beställningshavarna.

Därjämte har en anmärkning till samma stat angående återbesättande av viss beställning ansetts böra undergå en omredigering.

Vad Eders Kungl. Maj:t rörande de särskilda staterna föreslagit har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Förutom de ur de olika staterna utbrutna gottgörelserna för tjänstehästar, vilka ovan behandlats, hava ytterligare ett par särskilda poster från och med år 1919 beräknats under avlöningsanslaget,

Sålunda har under titel »Arvoden för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteritruppförband», beräknats ett belopp av 5,000 kronor. Beloppet är såsom av det följande närmare framgår, avsett för

beredande av erforderlig veterinärvård åt hästarna vid de infanteriregementen, som äro förlagda till platser, där beridet truppförband icke finnes och där veterinärvården följaktligen icke kan bestridas av ordinarie militärveterinär.

Därjämte hava numera under avlöningsanslaget i särskild post beräknats arvoden till civil stallpersonal vid statens från generalstabens officerskår inlösta stalletablissemang i Stockholm. Arvodena äro avsedda att utgå med följande belopp:

Arvode till 1 stallföreståndare	kronor	3,600: —
» » 1 fodermarsk	»	2,100: —
» » 1 hästskötare (äldre)	»	1,900: —
» » 6 » (»)	»	11,400: —
» » 1 » (yngre)	»	1,700: —
» » 1 » (»)	»	1,700: —
Summa kronor		22,400: —

Uti dessa arvoden hava emellertid, därest förhållandena så skulle påkalla, vissa jämkningar ansetts böra av Eders Kungl. Maj:t företagas med hänsyn till de förpliktelser, staten åtagit sig mot personalen vid stalletablissemangets övertagande.

Denna personal har ansetts till ovan angivet antal erforderlig för skötseln av de hästar, som äro avsedda att vid etablissemang uppställas.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t föreslagit tilldelande av visst personligt lönetillägg åt förste vaktmästaren vid fortifikationen P. E. Bergqvist.

Enligt 1914 års härordningsbeslut skall den nuvarande förste vaktmästarbeställningen vid fortifikationen utbytas mot en vaktmästarbeställning vid fortifikationsstabens huvudstation. Med hänsyn därtill, att den nuvarande förste vaktmästaren icke kunnat förväntas vara villig att övergå till den nya beställningen på grund av den minskning i pension han därigenom skulle få vidkännas, har denna ännu icke blivit å staten uppförd.

Emellertid syntes det, enligt vad departementschefen anför, vara med billighet överensstämmande, att förste vaktmästaren Bergqvist, vilken alltsedan år 1901 innehaft sin nuvarande beställning, komme i åtnjutande av ett sådant tillägg i sina avlöningsförmåner, att dessa komme att uppgå till samma belopp, som de skulle hava gjort, därest beställningen varit förenad med enahanda löneförmåner som de för vaktmästare hos arméförvaltningen, generalstaben m. fl. staber och forma-

tioner bestämda, eller till 1,400 kronor om året. Förslag hade därför framlagts om beredande av ett personligt lönetillägg åt Bergqvist, så länge han kvarstår i sin nuvarande befattning. Ifrågavarande lönetillägg, vilket lämpligen syntes kunna utgå från avlöningsanslaget, har upptagits till 135 kronor om året, därest Bergqvist i sin egenskap av förste vaktmästare åtnjuter fri bostad, men eljest till 300 kronor om året. Lönetillägget har vidare ansetts böra utgå redan från och med innevarande år.

Riksdagen har ansett sig böra medgiva, att nu nämnda särskilda poster hädanefter beräknas under avlöningsanslaget.

Fältveterinärkårens omorganisation har varit föremål för behandling av särskilda inom lantförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga, vilka i november 1916 överlämnat sitt utlåtande och förslag rörande militärveterinärväsendets omorganisation i fred. Orsaken, varför särskilda sakkunniga tillkallats, var närmast, att under åren 1908—1914 i medeltal nära 20 procent av bataljonsveterinärbeställningarna och nära nog samtliga fältveterinärstipendiatbeställningarna varit vakanta och att denna ständiga brist på militärveterinärer med lång tjänstetid invercade synnerligen ofördelaktigt på veterinärvården vid truppförbanden.

Över de sakkunnigas framställning hava sedermera särskilda yttranden infordrats från arméförvaltningen jämte ett flertal militära myndigheter m. fl.

Det av Eders Kungl. Maj:t här framlagda förslaget avser såväl en omorganisation som en lönereglering för fältveterinärkåren i dess helhet.

Den centrala ledningen av militärveterinärväsendet.

Högsta ledningen av militärveterinärväsendet tillkommer för närvarande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse. De veterinära ärendena handläggas å sjukvårdsstyrelsens fältveterinärbyrå. Chef för denna byrå är fältveterinären, vilken föredrager de veterinära ärendena. Dessa avgöras av generalfältläkaren såsom sjukvårdsstyrelsens chef, i den mån ärendenas avgörande ej tillkommer arméförvaltningens plenum eller sjukvårdsstyrelsen i förening med en eller flera av arméförvaltningens departement eller ock, efter generalfältläkarens bestämmande, ankommer å fältveterinären.

De sakkunniga, vilka icke ansett militärveterinärväsendets centrala ledning med nuvarande organisation lämpligt ordnad, hade föreslagit utbrytande av fältveterinärbyrån ur arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och bildandet av en arméförvaltningens veterinärvårdsstyrelse med enahanda ställning som sjukvårdsstyrelsen.

Chefskapet för veterinärvårdsstyrelsen borde anförtros åt en veterinär fackman, vilken samtidigt borde vara inspektör för arméns veterinärväsende: fältveterinärinspektören. Å veterinärvårdsstyrelsen borde därjämte inrättas en tjänst som föredragande med uppgift att bearbeta och förbereda de olika ärendena.

De sakkunniga föreslogo vidare, att till veterinärvårdsstyrelsen skulle höra ett fackråd, vilkets mening i viktigare frågor skulle inhämtas.

Arméförvaltningen fann sig i sitt över de sakkunnigas förslag avgivna utlåtande böra på det bestämdaste avstyrka förslaget om inrättande av en särstående militär veterinärvårdsstyrelse. Däremot ansåg arméförvaltningen, att behovet av en assistent å fältveterinärbyrån med nödvändighet gjorde sig gällande, varför ämbetsverket fann sig böra föreslå, att på arméförvaltningens stat uppfördes en regementsveterinärtjänst, vilken beställning skulle innehavas av ifrågakvarande assistent.

Lämpligheten och behovet av att inrätta ett fackråd, såsom de sakkunniga föreslagit, ansåg arméförvaltningen jämväl kunna med fullt skäl ifrågasättas, i synnerhet om arbetskrafterna å det militärveterinära administrationsområdet ökades med en assistent.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet har departementschefen ansett sig böra avstyrka förslaget om inrättande av en särskild veterinärvårdsstyrelse, ävensom inrättande av ett särskilt fackråd. Däremot har departementschefen funnit sig böra biträda arméförvaltningens förslag om anställande av en assistent å fältveterinärbyrån med regementsveterinärs kompetens och avlöningsförmåner. Den ökning av göromålen, som inträtt å veterinärbyrån, motiverade till fullo en sådan förstärkning av arbetskrafterna. Ett ytterligare skäl härför vore, att för närvarande ingen kompetent person finnes inom sjukvårdsstyrelsen att vid förfall för fältveterinärbyråns chef förvalta dennes tjänst.

Chefen för fältveterinärbyrån skulle i analogi med förhållandena å sjukvårdsstyrelsens fältläkarbyrå benämnas överfältveterinär.

Veterinärtjänsten vid högre truppförband.

Den nuvarande militärveterinära organisationen upptager icke några arméfördelningsveterinärer. De ärenden, som röra veterinärväsendet, föredragas inför arméfördelningschefen av en officer.

De sakkunniga hade ansett denna anordning synnerligen otillfredsställande. Med det nuvarande systemet saknades enligt de sakkunnigas mening i fördelningsstaberna allt militärveterinärt initiativ. Den före-

dragande officeren hade givetvis icke några särskilda förutsättningar för att kunna vara taleman i de veterinära frågorna. Följden härav hade blivit, att vid fältövningar, fälttjänstövningar m. m. det icke tagits nödig hänsyn till veterinärernas behov av utbildning m. m.

Med anledning härav hade de sakkunniga föreslagit inrättande av särskilda fördelningsveterinärtjänster.

Oaktat vikten av de göromål, som skulle komma att åligga en fördelningsveterinär, hade de sakkunniga dock ej funnit nödvändigt att inrätta fristående sådana beställningar, utan föreslog, att dessas innehavare samtidigt skulle beklåda regementsveterinärtjänsten vid ettdera av fördelnings kavalleri- eller artilleriregementen.

Arméförvaltningen hade funnit sig böra tillstyrka förslaget om inrättande av sex fördelningsveterinärtjänster, enär behovet av fördelningsveterinärer otvivelaktigt enligt ämbetsverkets åsikt gjorde sig gällande, men föreslog deras uppförande å generalitetets stat.

Några mindre jämkningar i de sakkunnigas förslag ifrågasattes emellertid.

Sålunda borde fördelningsveterinärbefattningarna förenas med militärveterinärtjänst å samma ort, där arméfördelningschefen hade sin expedition.

Genom detta förslag skulle regementsveterinärtjänsterna vid Livgardet till häst, Livregementets dragoner, Livregementets husarer, Skånska husarregementet och Norrlands artilleriregemente samt bataljonsveterinärtjänsten vid Östgöta trängkår eller sammanlagt sex tjänster indragas och i stället nyinrättas sex fältveterinärtjänster, varigenom således rubbning i antalet militärveterinärer på stat ej skulle äga rum.

Arméförvaltningen föreslog alltså, att sex fältveterinärbeställningar med majors tjänsteställning och avlöningsförmåner uppfördes på generalitetets stat, samt att ovannämnda veterinärbeställningar vid sistnämnda sex truppförband indroges. Under övergångstiden kunde lämpligen ett arvode, beräknat till 500 kronor för varje fördelning, utgå till den, som kunde varda förordnad att uppehålla med fördelningsveterinärtjänst förenade åligganden.

Det av arméförvaltningen framställda förslaget har sedermera av departementschefen förordats.

Veterinärtjänsten vid lägre truppförband.

Veterinärtjänsten vid de olika beridna truppförbanden bestrides för närvarande av regementsveterinärer, bataljonsveterinärer och fältvete-

rinärstipendiater. Antalet regementsveterinärbeställningar utgör 15, nämligen i allmänhet en vid varje kavalleri- och fältartilleriregemente samt en vid Bodens garnison. Av bataljonsveterinärbeställningar finnas för närvarande två vid vardera av de båda större kavalleriregementena, en vid vart och ett av de sex mindre kavalleriregementena, de sex fältartilleriregementena, Positionsartilleriregementet och de sex trängkårerna. Därjämte finnes en för Gottlands trupper, tre för fortifikationen samt en för Karlsborgs garnison. Antalet bataljonsveterinärbeställningar utgör alltså 28. Fältveterinärstipendiatbeställningarna, vilka äro uppförda å en särskild stat, utgöra 8.

De sakkunniga, som utgingo från att en militärveterinär skulle hava möjlighet att ägna någon tid åt privatpraktik, eller med andra ord att antalet vid ett truppförband anställda veterinärer borde bestämmas även med hänsyn till, att åt dem tillmättes nödig tid och möjlighet att utöva privatpraktik, föreslogo i fråga om erforderligt antal veterinärer vid de olika truppförbanden

att vid kavalleriet och fältartilleriet veterinärbeställningarna bibehölles vid nuvarande antal utom vid Skånska dragonregementet, där den ena bataljonsveterinärtjänsten borde indragas,

att vid Positionsartilleriregementet och Gottlands artillerikår de nuvarande bataljonsveterinärbeställningarna bibehölles,

att vid Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren den nuvarande gemensamma bataljonsveterinärbeställningen bibehölles,

att bataljonsveterinärbeställningen vid Göta ingenjörkår ändrades till samma beställning vid kommandantskapet å Karlsborg,

att de av riksdagen beslutade men ej tillsatta bataljonsveterinärbeställningarna vid Fälttelegrafkåren och Norrlands ingenjörkår indroges,

att bataljonsveterinärbeställningarna vid samtliga trängkårer indroges,

att även en bataljonsveterinärtjänst inrättades i Boden,

att en bataljonsveterinärtjänst inrättades vid Strömsholms ridskola, samt

att fältveterinärstipendiatbefattningarna indroges.

Arméförvaltningen ansåg sig böra i huvudsak avstyrka, vad de sakkunniga föreslagit rörande indragning av veterinärbeställningar vid truppförbanden, men föreslog, att, i sammanhang med det av ämbetsverket förordade inrättandet av sex fördelningsveterinärbeställningar, regementsveterinärtjänsterna vid de sex truppförband, vid vilka dessa fördelningsveterinärer skulle åläggas tjänstgöringsskyldighet, borde indragas.

Det av departementschefen tillstyrkta förslaget har ej heller i allmänhet upptagit de utav de sakkunniga ifrågasatta indragningarna,

utom beträffande 6 regementsveterinärbeställningar, vilka såsom ovan nämnts skola upprätthållas av fältveterinärerna vid arméfördelningarna.

En sammanställning av de olika förslagen följer här nedan.

	Nuvarande organisation.		Sakkunnigas förslag.		Kungl. Maj:ts förslag.		Anmärkningar.
	Regementsveterinär.	Bataljonsveterinär.	Regementsveterinär.	Bataljonsveterinär.	Regements- eller fältveterin.	Bataljonsveterinär.	
Fördelningsveterinärer	—	—	6	—	6	—	1) Dock endast vid tre regementen.
Ett mindre kavalleriregemente	1	1	1	1	1) 1	1	
Ett större do	1	2	1	1 eller 2	2) 1	2	
Kavalleriet	8	10	8	9	4	10	2) Endast vid Skånska dragonregementet.
Ett faltartilleriregemente	1	1	1	1	3) 1	1	
Positionsartilleriregementet	—	1	—	1	—	1	3) Dock ej vid Norrlands artilleriregemente.
Artilleriet	6	7	6	7	5	7	
Fortifikationen	—	3	—	1	—	2	4) Dock ej vid Östgöta trängkår.
Trängkår	—	1	—	—	—	4) 1	
Trängen	—	6	—	—	—	5	
Gottlands trupper	—	1	—	1	—	1	
Karlsborgs garnison	—	1	—	1	—	1	
Bodens do	1	—	1	1	1	—	
Ridskolan	—	—	—	1	—	1	
Summa	15	28	15	21	16	27	

Anm. Fördelningsveterinärerna enligt de sakkunnigas förslag äro uppförda såväl för sig som under vederbörliga truppförband. Detta är icke förhållandet enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande antalet beställningar innebär således Eders Kungl. Maj:ts förslag enligt vad ovanstående sammanställning utvisar den olikheten vid jämförelse med nuvarande antal, att en bataljonsveterinärbeställning överflyttas till beställning såsom regements- eller fältveterinär.

Förslaget om indragning av fältveterinärstipendiatbeställningarna, vilka under en följd av år varit vakanta, har även av Eders Kungl. Maj:t upptagits.

Vid infanteritruppförbanden, där numera skola finnas 28 kronan tillhöriga stambästar, är veterinärvården avsedd att bestridas med militärveterinär, som finnes anställd vid annat truppförband å förlägningsorten, men eljest efter avtal med civil veterinär. Då detta senare vid bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag torde bliva förhållandet vid 13

infanteriregementen, som äro förlagda eller avsedda att förläggas till platser, där beridet truppförband icke finnes och militärveterinärer följaktligen icke äro att tillgå, har för ändamålet, som ovan nämnts, under detta anslag beräknats särskilda medel.

Värnpliktiga veterinärstuderande.

De sakkunniga hava även framställt flera förslag rörande sättet för ordnande av de värnpliktiga veterinärernas såväl militärutbildning som fackutbildning. Med anledning av ett dylikt förslag har departementschefen meddelat, att framställning vore avsedd att göras till riksdagen rörande viss ändring av värnpliktslagen. I övrigt har departementschefen icke ansett sig böra för närvarande upptaga dessa frågor.

Reserven.

Personalen i fältveterinärkårens reserv utgöres enligt nuvarande organisation av:

- 1) personal, som vid eller efter avgång från beställning på stat, utan rätt till fyllnadspension vunnit inträde i kårens reserv,
- 2) personal, som med rätt till fyllnadspension avgått från beställning på stat, med skyldighet att kvarstå i reserven samt
- 3) sådan personal, som direkt vunnit sin första anställning i fältveterinärkårens reserv.

De under 2) omförmälda veterinärerna äro skyldiga att inträda i kårens reserv och där kvarstå till fyllda 65 år samt äga tjänstgöringskyldighet i krig och då värnpliktiga eljest inkallas till rikets försvar, ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap eller för utbildning av beväringens andra uppbåd eller landstormen kan bliva anbefalld. De under 1) och 3) omförmälda veterinärerna äro skyldiga att tjänstgöra i ovan nämnda fall samt dessutom under en regementsövning minst vart tredje år intill utgången av det kalenderår, då de uppnå 40 års ålder. Fältveterinärkårens reserv upptager för närvarande 22 bataljonsveterinärer, tjänstgöringsskyldiga enligt sistnämnda bestämmelser.

Pensionsåldern är för fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse och regementsveterinärer 60 år samt för bataljonsveterinärer 55 år. Då antalet på stat anställda veterinärer enligt de sakkunnigas mening icke på långt när vore tillräckligt för att fylla behovet av veterinärer i händelse av krig, måste detta fyllas genom anskaffande

av en tillräckligt stor reserv. De sakkunniga ansågo detta kunna ske på följande sätt, nämligen

- 1) genom inrättandet av en reservstat,
- 2) genom sänkning av de på stat anställda veterinärernas pensionsålder samt
- 3) genom att göra inträdet i fältveterinärkårens reserv lockande för de värnpliktiga veterinärerna.

De sakkunnigas förslag i detta ärende innefattade, att en reservstat inrättades för militärveterinärkåren, att pensionsåldern bestämdes för bataljonsveterinär till 50 år, för regementsveterinär till 55 år, för fördelningsveterinär till 60 år, att tjänståldern för pensions erhållande sattes för regements- och bataljonsveterinär till 25 år, samt att tillämpandet av den nya pensionsstaten skedde med en övergångstid av förslagsvis sju år.

Med hänsyn till angelägenheten av att armén vid inträffande mobilisering må åga tillgång å ett tillräckligt antal fullt utbildade militärveterinärer, har departementschefen ansett sig böra biträda de sakkunnigas förslag om upprättande av en särskild reservstat för fältveterinärkåren. Beträffande antalet beställningar å reservstaten skulle densamma efter genomförd organisation komma att upptaga 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar. I fråga om fältveterinärkårens reservstat torde böra gälla samma allmänna grunder, som av riksdagen fastställts beträffande fältläkarårens reservstat.

I fråga om de nya fältveterinärbeställningarna ävensom överfältveterinärbeställningen har departementschefen vidare ansett pensionsåldern böra sättas till 60 år, i överensstämmelse med vad som är stadgat för de vid arméfördelningsstaberna anställda fältläkarna och överfältläkaren. Beträffande pensionsåldern i övrigt ävensom tjänståldern för pensions erhållande har departementschefen icke funnit sig böra tillstyrka någon förändring i vad som för närvarande är gällande.

Avlöning.

Frågan om en lönereglering för fältveterinärkåren har sedan flera år tillbaka stått på dagordningen, men av olika anledningar icke fått sin lösning.

Enligt för närvarande gällande stater åtnjuta arméns veterinärer, fränsett inkvarterings- och servisbidrag, följande avlöningsförmåner, nämligen, *fältveterinären*: majors löneförmåner, eller lön 4,000 kronor och dagavlöning i 365 dagar å 5 kronor = 1,825 kronor, summa 5,825 kronor;

regementsveterinär: kaptens av andra klassen löneförmåner, eller lön 2,400 kronor och dagavlöning i 365 dagar à 4 kronor = 1,460 kronor, summa 3,860 kronor;

bataljonsveterinär: löjtnants av andra klassen löneförmåner, eller lön 1,020 kronor och dagavlöning i 365 dagar à 3 kronor = 1,095 kronor, summa 2,115 kronor; samt

fältveterinärstipendiat: arvode om 600 kronor för år.

Dessutom utgår till de 14 äldsta bataljonsveterinärerna ett årligt tillägg å lönen av 480 kronor, varjämte samtliga veterinärer åtnjuta inkvarterings- och servisbidrag.

Med hänsyn till de stora svårigheter rekryteringen av fältveterinärkåren hittills mött hade sakkunniga vid utredning av frågan angående vilka avlöningsförmåner militärveterinärerna böra åtnjuta, ansett, att följande *allmänna synpunkter* borde beaktas.

1) Arméns veterinärer borde vara så avlönade, att kårens rekrytering säkerställdes och att begåvade och för denna del av den veterinära verksamheten särskilt intresserade veterinärer därvid kunde påräknas.

2) Begynnelselönerna måste vara så avvägda, att banan kunde giva något så när motsvarande inkomster som de, vilka de civila veterinärerna kunde räkna med.

3) För att vid uppkommen ledighet i de högre tjänstegraderna kunna påräkna, att dessa platser komme att besättas av de mest meriterade bataljonsveterinärerna, måste avlöningsförmånerna i de högre befattningarna vara sådana, att det för en bataljonsveterinär med familj skulle kunna vara möjligt att söka dem utan att stå allt för stor ekonomisk risk.

De sakkunnigas i enlighet med dessa synpunkter framlagda förslag innebar,

att yngre bataljonsveterinär erhöles avlöning lika med löjtnant av första klassen,

att äldre bataljonsveterinär erhöles avlöning lika med kapten av andra klassen,

att regementsveterinär erhöles avlöning lika med kapten av första klassen,

att fördelningsveterinär erhöles majors avlöning,

att privatpraktik i allmänhet skulle vara tillåten för militärveterinärerna,

att fördelningsveterinär å reservstat erhöles lön lika med major å reservstat,

att regementsveterinär å reservstat erhöles lön lika med kompani-officer av högsta löneklassen,

att bataljonsveterinär å reservstat erhöles lön lika med kompani-officer av mellersta löneklassen samt 300 kronor lönetillägg, samt

att värnpliktig veterinär erhöles 50 öre om dagen under militärtjänstgöring och fackutbildning samt 1 krona om dagen under facktjänstgöring.

De sakkunnigas förslag härutinnan biträdtes i huvudsak såväl av de i ärendet hörda myndigheterna som ock av departementschefen. Överfältveterinären skulle vidare erhålla avlöning i likhet med överfältläkaren och således äga uppbära, fränsett inkvarterings- och servisbidrag, lön 5,300 kronor, dagavlöning å 5 kronor = 1,825 kronor, summa 7,125 kronor, med rätt till ett ålderstillägg å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.

Löneförmånerna för de särskilda veterinärbeställningarna skulle alltså, bortsett från inkvarterings- och servisbidrag, utgöra tillhopa:

Beställning.	Nuvarande avlöning.	Kungl. Maj:ts förslag.	Anmärkningar.
	Kronor.	Kronor.	
Överfältveterinär	—	7,125	{ Här till kommer ett ålders- tillägg å 600 kronor efter 5 år.
Fältveterinär	5,825	5,825	
Regementsveterinär	3,860	4,860	
Bataljonsveterinär, äldre	2,595	3,860	
” yngre	2,115	2,595	

Här till komma inkvarterings- och servisbidrag med följande be-
lopp för:

	I Stockholm.		Å annan ort.	
	Kronor.		Kronor.	
	Nuvarande system.	Enligt förslaget.	Nuvarande system.	Enligt förslaget.
Överfältveterinär	—	1,000	—	—
Fältveterinär	1,000	1,000	—	600
Regementsveterinär	500	500	400	400
Äldre bataljonsveterinär	400	500	300	400
Yngre ”	400	400	300	300

Kostnaderna för den nuvarande militärveterinärorganisationen utgöra:

Avlöning:

1 fältveterinär	kronor	5,825: —
15 regementsveterinärer à 3,860 kronor	»	57,900: —
28 bataljonsveterinärer à 2,115 »	»	59,220: —
8 fältveterinärstipendiater à 600 »	»	4,800: —
Summa kronor		127,745: —

Arvode åt regementsveterinären vid Bodens garnison	kronor	1,000: —
Lönertillägg åt 14 äldre bataljonsveterinärer à 480 kronor	»	6,720: —
Arvode åt veterinären vid ridskolan å Strömsholm och vid Utnäslöts remontdepå (600 + 800 =) ..	»	1,400: —
Arvode åt veterinären vid krigsskolan å Karlberg ..	»	300: —
Inkvarterings- och servisbidrag	»	13,500: —
Summa kronor		150,665: —

Till nämnda belopp bör emellertid läggas kostnaden för upprätthållande av veterinärvården vid infanteritruppförbanden, utgörande i medeltal 300 kronor för varje infanteriregemente å fastlandet med undantag av Norrbottens regemente, d. v. s. ($26 \times 300 =$) 7,800 kronor. Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens upprätthållande vid armén enligt nuvarande organisation uppgår alltså till ($150,665 + 7,800 =$) 158,465 kronor.

Det av Eders Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget upptager:

Avlöning:

1 överfältveterinär	kronor	7,125: —
1 assistent å fältveterinärbyrå	»	4,860: —
6 fältveterinärer à 5,825 kronor	»	34,950: —
10 regementsveterinärer à 4,860 kronor	»	48,600: —
13 äldre bataljonsveterinärer à 3,860 kronor	»	50,180: —
14 yngre bataljonsveterinärer à 2,595 kronor ..	»	36,330: —
Summa kronor		182,045: —

Arvode åt regementsveterinären vid Bodens garnison	kronor	1,000: —
Inkvarterings- och servisbidrag, förslagsvis	»	20,000: —
Summa kronor		203,045: —

Härtill komma emellertid kostnaderna för upprätthållande av veterinärvården vid de infanteriregementen, vilka äro förlagda å orter, där beridet truppförband icke finnes. För ifrågavarande ändamål har å annat ställe under detta anslag beräknats ett belopp av 5,000 kronor. Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens vid armén upprätthållande enligt den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna organisationen skulle alltså uppgå till $(203,045 + 5,000 =) 208,045$ kronor.

Eders Kungl. Maj:ts förslag skulle alltså medföra en ökad kostnad för statsverket av $(208,045 - 158,465 =) 49,580$ kronor eller i jämnt tal 50,000 kronor.

Kostnaderna för fältveterinärkårens reservstat slutligen hava beräknats på följande sätt:

Löner enligt stat:

1 fältveterinär	kronor 3,100: —	
4 regementsveterinärer à 2,100: —	» 8,400: —	
2 bataljonsveterinärer à 1,650: —	» 3,300: —	kronor 14,800: —

Dagavlöning, förslagsvis:

1 fältveterinär och 4 regementsveterinärer i 27 dagar à 5 kronor per dag	kronor 675: —	
2 bataljonsveterinärer i 35 dagar à 4 kronor per dag	» 280: —	» 955: —

Rese- och traktamentsersättning, förslagsvis:

1 fältveterinär och 4 regementsveterinärer à 42 kronor	kronor 210: —	
2 bataljonsveterinärer à 36 kronor ...	» 72: —	» 282: —

Summa kronor 16,037: —

Därjämte har förslag till vissa villkor för de nya lönernas åtnjutande av Eders Kungl. Maj:t framlagts.

Tjänsteställning.

Enligt nuvarande bestämmelser har fältveterinären majors, regementsveterinär kaptens, bataljonsveterinär löjtnants och fältveterinärstipendiat underlöjtnants tjänsteställning. Stipendiat kan efter tre år få löjtnants tjänsteställning.

Då såsom allmän regel lön och tjänsteställning böra följas åt, hava med anledning härav vissa ändringar uti ifrågavarande hänseende ansetts böra vidtagas.

Hovslagarunderofficerare.

De sakkunniga hava vidare framställt förslag om inrättande vid varje kavalleriregemente av ytterligare en sergeantsbeställning av andra klassen, avsedd för en hovslagarunderofficer. Denna framställning har departementschefen ej ansett sig kunna tillstyrka. Då det emellertid är av vikt, att den furir, som för närvarande handhar den praktiska undervisningen i hovbeslag, erhåller något förbättrade avlöningsförmåner, har departementschefen i stället ansett sig böra tillstyrka, att vid varje kavalleriregemente en av de nuvarande hovslagarfurirbeställningarna av andra klassen uppflyttas till dylik beställning av första klassen.

Övergången till den nya organisationen.

I fråga om övergången till den föreslagna organisationen har ansetts lämpligt, att densamma fördelas på åren 1919 och 1920.

Med upprättandet av den föreslagna reservstaten för fältveterinärkåren har departementschefen emellertid ansett böra anstå, till dess tillgången på militärveterinärer kan beräknas vara så stor, att vakanser ej behöva uppkomma bland beställningarna å aktiv stat för att få reservstatsbeställningarna besatta.

Med hänsyn till angelägenheten av att snarast möjligt åstadkomma en förbättring i militärveterinärernas löneförhållanden, har däremot den föreslagna löneregleringen ansetts böra träda i kraft redan från och med år 1919. Samtliga militärveterinärer, som förklara sig vilja övergå å den nya lönestaten, borde alltså från och med nämnda år komma i åtnjutande av den föreslagna högre avlöningen.

Beredande av erforderliga medel.

Sammanlagda kostnaden för veterinärvårdens vid armén upprätthållande uppgår enligt den nya organisationen till 208,045 kronor. Utí nämnda belopp ingå dels 20,000 kronor till inkvarterings- och servisbidrag och dels 5,000 kronor för upprätthållande av veterinärvården vid vissa infanteriregementen. Från dessa båda poster kan i förevarande sammanhang bortses. Under ordinarie anslaget till inkvarteringskostnader äro beräknade medel för beredande av inkvarterings- och servisbidrag åt militärveterinärerna enligt den nuvarande organisationen, och med hänsyn till anslagets natur av förslagsanslag har någon höjning av detsamma för år 1919 icke ansetts vara erforderlig på grund av den nya organisationens genomförande. Förenämnda belopp å 5,000 kronor är redan

beräknat under detta anslag. Med frånräknande av ifrågavarande båda poster, tillhoppa 25,000 kronor, skulle alltså kostnaderna enligt den nya organisationen uppgå till $(208,045 - 25,000 =)$ 183,045 kronor. Då under år 1919 endast avses att tillsättas 3 fältveterinärbeställningar, och bataljonsveterinärbeställningen vid ridskolan å Strömsholm icke beräknats tillkomma förr än tidigast år 1920, kan nyssnämnda kostnadssumma minskas med $[(3 \times 5,825) + 2,595 =]$ 20,070 kronor. Å andra sidan måste emellertid arvode om 500 kronor beräknas åt 3 såsom fördelningsveterinärer förordnade veterinärer vid truppförbanden. Den nya organisationens och löneregleringens genomförande kan således beräknas medföra en kostnad under år 1919 av högst $[183,045 - 20,070 + 1,500 =]$ 164,475 kronor.

Då någon ändring med anledning av fältveterinärkårens omorganisation icke vidtagits uti de för riksdagen framlagda statförslagen för år 1919, överensstämma dessa, i vad arméns veterinärer angår, med de för innevarande år fastställda staterna. Under vederbörande anslag för år 1919 hava alltså beräknats löner och arvoden för arméns veterinärer enligt nu gällande lönestat med tillhoppa 120,315 kronor. För bestridande av kostnaderna för den nya organisationen och löneregleringen under år 1919 skulle följaktligen erfordras ett ytterligare belopp av $(164,475 - 120,315 =)$ 44,160 kronor eller i runt tal 45,000 kronor. I avvaktan på framläggande för riksdagen av proposition angående omorganisation av fältveterinärkåren har emellertid för mötande av därav under år 1919 föranledda ökade kostnader under ordinarie avlöningsanslaget tillsvidare beräknats ett belopp av 50,000 kronor.

Några ytterligare medel, utöver de i årets statsverksproposition redan beräknade, torde följaktligen icke erfordras för genomförande under år 1919 av den föreslagna organisationen och löneregleringen, utan kan det beräknade beloppet i stället nedsättas till 45,000 kronor. Däremot har riksdagens medgivande begärts, att för sådant ändamål måtte få användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock de under ordinarie avlöningsanslaget för samma ändamål särskilt beräknade medel.

Då riksdagen funnit det av Eders Kungl. Maj:t här framlagda förslaget ägnat att ur såväl organisations- som avlöningssynpunkt förbättra de rådande mindre goda förhållandena på ifrågavarande område, har riksdagen ansett sig böra bifalla detsamma.

Då någon förändring icke ifrågasatts rörande de anslagsposter, vilka ej här ovan särskilt berörts, bör för år 1919 under avlöningsanslaget beräknas följande belopp:

A. Avlöningsförmåner enligt stater för:

Infanteriet	kronor	10,228,756: 30	
Kavalleriet	»	2,319,828: 50	
Artilleriet	»	3,717,451: —	
Fortifikationen och ingenjörtrupperna	»	1,312,415: 25	
Trängen	»	767,890: 70	
Polispersonalen i Bo- den och å Karls- borg	»	47,555: —	kronor 18,393,896: 75

B. Dagavlöning till indelt manskap ..... » 28,850: 80

C. Rekryteringskostnader:

Ordinarie rekryte- ringskostnader	kronor	230,266: 67	
Ytterligare rekryte- ringskostnader	»	200,000: —	» 430,266: 67

D. Kostnader för musikelever vid infanteriet ..... » 8,800: —

E. Lönetillägg åt vissa furirer ..... » 40,000: —

F. Gottgörelse för egna tjänstehästar ..... » 561,595: —

G. Upprätthållande av veterinärvården vid vissa
infanteritruppförband ..... » 5,000: —

H. Årsarvoden åt civil personal vid statens från
generalstabens officerskår inlösta stalletab-
lissemang i Stockholm ..... » 22,400: —

I. För genomförande av ny organisation av fält-
veterinärkåren ..... » 45,000: —

Summa kronor 19,535,809: 22

På grund av inträffande vakanser har emellertid anslagets slutsumma av Eders Kungl. Maj:t ansetts kunna nedsättas med omkring 5 procent. Med tillämpning av detta förfaringssätt kommer anslaget att för år 1919 sluta å (19,535,800—976,800=) 18,559,000 eller 4,800 kronor mindre än det av Eders Kungl. Maj:t beräknade beloppet.

Riksdagen får anmäla *dels* att riksdagen

1:o) med godkännande av de vid statsrådsprotokollet den 14 januari 1918 fogade förslagen till nya stater. ökat ordinarie förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,551,672 kronor, med 7,328 kronor till 18,559,000 kronor;

2:o) medgivit, att de 11 radiotelegrafistbeställningar, som enligt 1914 års härordning skola uppföras å fortifikationens stat, må utbytas mot 3 fanjunkarbeställningar, 2 sergeantbeställningar av första klassen och 2 sergeantbeställningar av andra klassen å Fortifikationens stat samt mot 2 furirer av första klassen och 2 furirer av andra klassen å Fälttelegrafkårens stat;

3:o) medgivit, att beträffande användningen av de under förevarande anslag beräknade medlen till gottgörelse för egna tjänstehästar skall gälla vad därom stadgas i kungl. brevet den 19 juni 1917;

4:o) medgivit, att från förevarande anslag må från och med innevarande år till förste vaktmästaren vid fortifikationen P. E. Bergqvist, så länge han kvarstår i sin nuvarande beställning, såsom personligt lönetillägg utbetalas ett årligt belopp av 135 kronor, därest Bergqvist i sin egenskap av förste vaktmästare åtnjuter fri bostad, men eljest 300 kronor;

dels ock att riksdagen i fråga om fältveterinärkårens omorganisation:

1:o) Beträffande arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse beslutat:

att chefen för fältveterinärbyrån skall benämnas överfältveterinär; samt

att å arméförvaltningens stat skall uppföras en byråassistent med regementsveterinärs avlöning.

2:o) Beträffande antalet veterinärer vid truppförbanden beslutat:

att vid varje arméfördelning skall finnas en fördelningsveterinär, benämnd fältveterinär, således tillsammans sex fältveterinärer, uppförda å staten för generalitetsstaten, med skyldighet för ifrågavarande beställningshavare att jämte egen tjänst tillsvidare bestrida

fältveterinären vid första arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Skånska husarregementet,

fältveterinären vid andra arméfördelningen veterinärvården vid Östgöta trängkår ävensom vid Första och Andra livgrenadjärregementena,

fältveterinären vid tredje arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets husarer,

fältveterinären vid fjärde arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livgardet till häst,

fältveterinären vid femte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Livregementets dragoner, samt

fältveterinären vid sjätte arméfördelningen regementsveterinärs åligganden vid Norrlands artilleriregemente;

att vid kavalleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Livgardet till häst en bataljonsveterinär med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Svea livgarde,

vid Livregementets dragoner en bataljonsveterinär,

vid Livregementets husarer en bataljonsveterinär,

vid Smålands husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Kalmar regemente,

vid Skånska husarregementet två bataljonsveterinärer,

vid Skånska dragonregementet en regementsveterinär och två bataljonsveterinärer,

vid Kronprinsens husarregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, samt

vid Norrlands dragonregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Västerbottens regemente;

att vid artilleriet skola finnas följande veterinärer, nämligen:

vid Svea artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Göta livgarde,

vid Göta artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär,

vid Vendes artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Norra skånska infanteriregementet,

vid Norrlands artilleriregemente en bataljonsveterinär,

vid Upplands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Upplands infanteriregemente,

vid Smålands artilleriregemente en regementsveterinär och en bataljonsveterinär, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jönköpings regemente, samt

vid Positionsartilleriregementet en bataljonsveterinär, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid krigsskolan å Karlberg;

att vid fortifikationen skola finnas två bataljonsveterinärer, nämligen en för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren samt en för Norrlands ingenjörkår, med skyldighet för den senare att jämte egen tjänst bestrida veterinärvården vid Jämtlands fältjägarregemente;

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

att vid trängen skola finnas fem bataljonsveterinärer, nämligen
en för Svea trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst be-
strida veterinärvården vid Livregementets grenadjärer,

en för Göta trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst be-
strida veterinärvården vid Skaraborgs regemente,

en för Norrlands trängkår, med skyldighet att jämte egen tjänst be-
strida veterinärvården vid Västernorrlands regemente,

en för Skånska trängkåren, samt

en för Västmanlands trängkår;

att för Gottlands trupper skall finnas en bataljonsveterinär, uppförd
å staten för militärbefälet å Gottland;

att för garnisonen å Karlsborg skall finnas en bataljonsveterinär,
uppförd å staten för kommandantsstaten;

att för Bodens garnison samt för bestridande av tjänsten såsom
fästningsveterinär vid kommandantskapet därstädes skall finnas en rege-
mentsveterinär, uppförd å staten för kommandantsstaten; samt

att vid ridskolan å Strömsholm skall finnas en bataljonsveterinär,
uppförd å ridskolans stat, med skyldighet att jämte egen tjänst bestrida
veterinärvården vid Utnäslöts remontdepå.

3:o) Beträffande avlöningsförmånera för militärveterinärer beslutat:

att överfältveterinären skall erhålla enahanda avlöningsförmåner som
överfältläkaren, med rätt för nuvarande innehavaren av beställningen
såsom fältveterinär och chef för arméförvaltningens sjukvårdsstyrelses
fältveterinärbyrå att för åtnjutande av ålderstillägg räkna sig tillgodo
föregående tjänstgöring i innehavande beställning;

att fältveterinär skall erhålla majors avlöningsförmåner;

att regementsveterinär skall erhålla kaptens av första klassen av-
löningsförmåner;

att av de 27 bataljonsveterinärer, som efter genomförd organisation
skola finnas, de 13 äldre skola erhålla kaptens av andra klassen av-
löningsförmåner och de 14 yngre löjtnants av första klassen avlönings-
förmåner; samt

att till regementsveterinären för Bodens garnison skall utgå ett
särskilt arvode om 1,000 kronor.

4:o) Beträffande villkor och bestämmelser för åtnjutande av de nya
avlöningsförmånera

a) godkänt följande villkor och bestämmelser, för att ordinarie mili-
tärveterinär må åtnjuta de nya avlöningsförmånera, nämligen:

att med ordinarie militärveterinärbeställning icke må förenas annan
tjänst å rikets eller riksdagens stat;

att med sådan beställning ej heller må förenas vare sig annan tjänst å kommuns stat, eller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Eders Kungl. Maj:ts oktroj försett eller blivit såsom aktiebolag registrerat, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag, eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande tjänst, uppdrag eller befattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen såsom militärveterinär, Eders Kungl. Maj:t finner tjänsten, uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att utan särskild gottgörelse ej mindre bestrida veterinärvård vid såväl till truppförbandet förlagd militärskola och utbildningskurs som av där eljest uppställda hästar, tillhörande truppavdelning, stab eller enskilda dit kommanderade officerare, än även till militärveterinärbeställning hörande undervisningsskyldighet vid sådan skola eller kurs; samt

att ordinarie veterinär vid ett truppförband skall vara skyldig att jämte utövändet av sin egen befattning utan särskild gottgörelse i förläggningssorten bestrida veterinärvård vid annan till armén hörande trupp, där sådant provas nödigt till följd av bortkommendering av eller eljest tillfälligt laga förfall för sistnämnda trupps veterinär, eller där Eders Kungl. Maj:t finner skäligt att sådant för kortare tid föreskriva;

b) förklarar, att en var ordinarie militärveterinär, som hädanefter erhåller ordinarie militärveterinärbeställning, skall vara pliktig underkasta sig nu omförmälda villkor och bestämmelser.

5:o) Beträffande upprättande av reservstat för fältveterinärkåren beslutat, att en särskild reservstat för fältveterinärkåren skall upprättas i huvudsaklig överensstämmelse med följande allmänna grunder:

1. Fältveterinärkårens reservstat skall efter genomförd organisation omfatta följande antal beställningar, nämligen 1 fältveterinärbeställning, 4 regementsveterinärbeställningar och 2 bataljonsveterinärbeställningar.

2. För övergång till reservstat fordras, förutom full tjänstduglighet: för regementsveterinär 15 tjänstår såsom militärveterinär, och 48 levnadsår samt för bataljonsveterinär 10 tjänstår såsom militärveterinär och 43 levnadsår.

3. Veterinär å reservstat är tjänstgöringsskyldig i krig och då värnpliktiga inkallas till rikets försvar ävensom vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap kan bliva anbefalld, samt dessutom i fred: efter uppnådda 48 år i högst 50 dagar under loppet av

varje tvåårsperiod av tjänstetiden och intill fyllda 48 år högst 100 dagar under loppet av varje treårsperiod av tjänstetiden.

4. Följande löner tillkomma veterinärpersonal å reservstat:

fältveterinär	kronor 3,100: —
regementsveterinär	» 2,100: —
bataljonsveterinär	» 1,650: —

Vid övergång till reservstat tillerkänd lön bibehålles oförändrad under hela tjänstetiden å samma stat.

Till bataljonsveterinär utgår ett avlöningstillägg å 300 kronor vid uppnådd 48 års ålder.

Avlöningstillägg tillträdes vid början av kalenderåret näst efter det, varunder vederbörande uppnått den för erhållande av avlöningstillägget stadgade levnadsålder.

Avlöning under tjänstgöring, såsom dagavlöning, dagtraktamente och annan tillfällig avlöning, tillkommer veterinär å reservstat enligt för personalen å aktiv stat gällande föreskrifter ävensom rese- och traktamentsersättning för resor till och från tjänstgöringsort.

5. Veterinär å reservstat är skyldig att avgå från reservstat dels på grund av otjänstbarhet efter samma grunder som personal på aktiv stat, dels efter uppnående av den ålder, som berättigar motsvarande personal på aktiv stat till avgång med fyllnadspension.

6. Veterinär å reservstat åtnjuter efter avgång från densamma vid uppnådd pensionsålder följande pension av statsmedel, nämligen:

fältveterinär	kronor 2,700: —
regementsveterinär	» 1,800: —
bataljonsveterinär	» 1,300: —

I avgift för egen pensionering erlägger veterinär å reservstat 3 procent av kassa- och fyllnadspensionernas sammanlagda belopp.

7. Veterinär å reservstat är skyldig att efter övergång till pensionsstat kvarstå i arméns reserver under samma tider, som gälla för motsvarande personal på aktiv stat efter avgång med pension från densamma.

8. Veterinär å reservstat är tills vidare skyldig att kvarstå såsom delägare i arméns änke- och pupillkassa med den änkepensionsrätt, han vid övergången till reservstat innehar, och på de villkor, som reglementet för denna kassa stadgar, och skall för sådan delägare utgå statsbidrag till samma belopp som närmast före övergången.

6:o) Beträffande arméns hovbeslagväsande beslutat, att vid varje kavalleriregemente en furirbeställning av andra klassen skall utbytas mot en dylik beställning av första klassen.

7:o) Beträffande övergången till den nya organisationen under år 1919 medgivit,

att den nya organisationen tillämpas i vad den rör arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse;

att av de sex nya fältveterinärbeställningarna tre beställningar tillsättas med ordinarie innehavare, ävensom att tre truppveterinärer förordnas att mot ett arvode av 500 kronor bestrida befattning såsom fördelningsveterinär;

att den nya organisationen tillämpas vid följande truppförband och formationer, nämligen: Smålands husarregemente, Skånska dragonregementet, Kronprinsens husarregemente och Norrlands dragonregemente, Svea, Göta, Vendes, Upplands och Smålands artilleriregementen, Positionsartilleriregementet, fortifikationen, trängen beträffande Svea, Göta och Norrlands trängkårer, Skånska trängkåren och Västmanlands trängkår, Gottlands trupper samt Karlsborgs och Bodens garnisoner;

att därest under år 1919 vakans i regements-(bataljons-)veterinärbeställning kommer att inträffa vid truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas enligt den nya organisationen, beställningen icke tillsättes utan upprätthålles på annat sätt, intill dess den nya organisationen kan tillämpas;

att den nya organisationen rörande avlöningsförmånerna tillämpas även vid de truppförband, där antalet veterinärbeställningar skall minskas;

att någon ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsveterinärerna enligt nuvarande organisation och avlöningsföreskrifter icke vidare skall tilläggas ytterligare någon bataljonsveterinär;

att en bataljonsveterinärbeställning vid fortifikationen ävensom samtliga fältveterinärstipendiatbeställningar indragas, samt

att för genomförande av den nya organisationen och löneregleringen användas dels de löner, dagavlöningar och arvoden, som för arméns veterinärer finnas uppförda i staterna för arméförvaltningen, kommandantsstaten och krigsskolan samt vederbörliga truppförband, dels ock ett under ordinarie anslaget till avlöning och rekrytering m. m. för ändamålet särskilt beräknat belopp av förslagsvis 45,000 kronor.

17:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 17 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen dels att i riksstaten för år 1919 upptaga anslaget »Ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna» under titel »Ökad avlöning för de till tjänstaldern

äldsta bataljonsläkarna, förslagsanslag», dels ock minska detta anslag, nu 35,475 kronor, med 8,475 kronor till 27,000 kronor.

Förevarande anslag, vilket hittills varit avsett att bereda visst tillskott i lönen för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna, är i riksstaten för år 1918 upptaget med 35,475 kronor.

I samband med läkarpersonalens vid truppförbanden successiva övergång till den år 1911 beslutade nya organisationen av fältläkarkåren har detta anslag efter hand kunnat nedsättas. Ursprungligen måste det, vad läkarna beträffar, lämna tillgång att åt 45 bataljonsläkare bereda dels ett tillskott till lönen av 1,380 kronor, dels ett tillägg till davavlöningen av 1 krona om dagen. Sedan den å äldre stat kvarstående bataljonsläkaren i slutet av år 1917 befordrats till regementsläkare, komma samtliga de 27 äldsta bataljonsläkarna att åtnjuta avlöningstillägg enligt den nya organisationen med 1,000 kronor. Det för ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet utgör alltså 27,000 kronor.

På grund av den föreslagna omorganisationen av fältveterinärkåren, innefattande jämväl lönereglering för samma kår från och med år 1919, har för sistnämnda år något anslagsbelopp, avsett till särskilt lönetillägg till de äldsta bataljonsveterinärerna, icke ansetts behövt, varigenom en minskning i anslaget kunnat ske.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen *dels* i riksstaten för år 1919 upptagit förevarande anslag under titel »Ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonsläkarna, förslagsanslag», *dels ock* minskat detta anslag, nu 35,475 kronor, med 8,475 kronor till 27,000 kronor.

18:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 18 av denna huvudtitel föreslagit har riksdagen, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 14 januari 1918 angivna grunder, av *extra lönetillägg* åt vissa betjante, som åtnjuta avlöning från fjärde huvudtiteln medel, å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 205 kronor.

19:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 19 av denna huvudtitel föreslagit har riksdagen minskat ordinarie förslagsanslaget, högst, till ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, nu 2,584 kronor, med 693 kronor till 1,891 kronor.

20:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 20 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén

samt för fältläkarkårens reservstat, öka ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater, nu 273,000 kronor, med 93,500 kronor till 366,500 kronor.

Den uppgjorda beräkningen av kostnaderna för ifrågavarande stater för år 1919 slutar å ett belopp av 406,401 kronor. Motsvarande beräkning för år 1918 slutade å 308,502 kronor. Då emellertid icke samtliga nytillkomna beställningar kunde beräknas bliva besatta redan från och med årets början och med hänsyn tagen till under året eventuellt inträffande vakanser, ansågs nämnda belopp kunna nedsättas med ett, för anslagets avjämnande, till 35,502 kronor beräknat belopp. I enlighet härmed upptogs anslaget i riksstaten endast med 273,000 kronor. Av nyss angivna skäl har departementschefen ansett de för år 1919 beräknade utgifterna kunna nedsättas med ett för avjämnande av anslagets slutsumma till 39,901 kronor beräknat belopp. I enlighet härmed har anslaget upptagits med 366,500 kronor.

Mot vad sålunda föreslagits har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat, ökat ordinarie förslagsanslaget till arméns reservstater, nu 273,000 kronor, med 93,500 kronor till 366,500 kronor.

21:o) Under punkt 21 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren, tillsvidare under fjärde huvudtiteln för ändamålet beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 36,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har emellertid sedermera uti skrivelse till riksdagen den 12 april 1918 tillkännagivit, att Eders Kungl. Maj:t funnit frågan om framställning till riksdagen i ifrågavarande ärende hava förfallit, i följd varav medel för berörda ändamål ej vidare behövde beräknas å 1919 års stat.

Vid sådant förhållande har något anslag för ändamålet icke upptagits i 1919 års riksstat.

22:o) I punkt 22 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för utbetalande av tillägg till dagavlöning åt indelt manskap med 2 kronor till korpral, vicekorpral och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom

vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 94,300 kronor.

Till beredande av ersättning åt indelt manskap för den ökade tjänstgöring, som till följd av 1901 års härordning ålagts detsamma, har riksdagen, på Eders Kungl. Maj:ts förslag, alltsedan år 1902 årligen anvisat ett förslagsanslag på extra stat, för år 1918 upptaget till samma belopp, som det nu föreslagna. Att indelt manskap hittills behövt i sådan utsträckning, som skett, inkallas till tjänstgöring utöver vanliga repetitionsövningar, har haft sin grund i det synnerligen stora antalet vakanser bland underbefälet. Av verkställd utredning framgår, att, trots vidtagna åtgärder för volontärrekryteringens underlättande, en avsevärd brist på underbefäl torde vara att motse jämväl under år 1919; och har vid sådant förhållande någon sänkning i anslagsbeloppet för sistnämnda år icke ansetts kunna äga rum.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, för utbetalande av *tillägg till dagavlöning åt indelt manskap* med 2 kronor till korporal, vicekorporal och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 94,300 kronor.

23:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 23 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, nu 133,000 kronor med 1,600 kronor till 134,600 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av förevarande anslag hänför sig dels till en höjning av expensanslaget för Norrbottens regemente, hittills beräknat till 1,800 kronor, med 600 kronor, dels till ett nytt expensanslag, förslagsvis beräknat till 1,000 kronor och avsett för Norrbottens kavallerikår, som enligt planen för genomförandet av 1914 års härordning skall vara uppsatt vid 1919 års ingång.

Då riksdagen icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag uti denna punkt, har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, nu 133,000 kronor, med 1,600 kronor till 134,600 kronor.

24:o) Uti punkt 24 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1919 åter uppföra ordinarie reservationsanslaget till landstormen och därå anvisa 128,868 kronor.

Utgifterna till landstormen under innevarande år äro avsedda att täckas av tidigare gjorda besparingar å ifrågavarande anslag, vilket på grund härav är uteslutet ur riksstaten för år 1918.

För år 1919 hava anslagsbehoven under denna punkt upptagits med samma belopp som ansetts erforderligt för innevarande år.

Anslagsbehovet hänför sig till följande poster:

arvoden och expenser åt landstormsområdesbefälhavare och landstormsförrädsförvaltare	kronor 134,805: —
förhöjning av arvoden å ordinarie landstormsområdesbefälhavare, företrädesvis inom sjätte arméfördelningen	» 8,220: —
reseersättning åt landstormsområdesbefälhavare	» 24,350: —
underhåll av förrädsbyggnader	» 20,000: —
transport och vård av gevär och ammunition m. m.	» 21,493: —
frivilliga landstormsövningar	» 70,000: —
<hr/>	
Summa kronor	278,868: —

För bestridande av nämnda utgiftssumma bör enligt departementschefens mening ett belopp av 150,000 kronor utgå från besparingarna å anslaget, vilka vid 1919 års ingång beräknas utgöra 200,000 kronor, medan till täckande av återstående 128,868 kronor nu äskas uppförande å stat av motsvarande anslagsbelopp.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit, får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1919 åter uppfört ordinarie reservationsanslaget till landstormen och därå anvisat 128,868 kronor.

25:o) Uti punkt 25 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 7,412,393 kronor, med 315,137 kronor till 7,727,530 kronor.

Detta anslag är i riksstaten för år 1918 upptaget med 7,412,393 kronor. Medelsbehoven under anslaget samt de ändringar i fråga om de olika posternas storlek, som föranlett den för år 1919 äskade höjningen, framgår av följande uppställning:

	För år 1918 beräknat belopp.	För år 1919 beräknat belopp.
till rullföringsväsendet å fastlandet kronor	283,130: —	283,130: —
» rullföringsväsendet m. m. å Gottland	» 13,000: —	13,000: —
» färdkostnader	» 367,800: —	367,800: —
<hr/>		
Transport kronor	663,930: —	663,930: —

		För år 1918 beräknat belopp.	För år 1919 beräknat belopp.
	Transport kronor	663,930: —	663,930: —
till inskrivnings- och mönstrings-			
	kostnader samt expenser..... »	170,000: —	170,000: —
»	penningbidrag..... »	5,428,759: —	6,071,000: —
»	penningtillskott..... »	79,104: —	82,000: —
»	understöd åt vissa värnpliktigas familjer..... »	1,070,600: —	740,600: —
Summa kronor		7,412,393: —	7,727,530: —

Den föreslagna ökningen i de till penningbidrag och penningtillskott avsedda posterna är föranledd därav, att den beräkning av de värnpliktiges antal och dessas sammanlagda tjänstgöringsdagar, som hittills legat till grund för bestämmandet av nämnda båda poster, visat sig vara för låg. Medan för år 1918 antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga beräknats till sammanlagt 9,670,578, bör, enligt departementschefens förslag, antalet tjänstgöringsdagar för år 1919 upptagas till vad de i jämnt tal visat sig uppgå under år 1916 eller 11,637,000. Efter en sådan beräkningsgrund skulle under år 1919 till penningbidrag och penningtillskott erfordras ovan angivna belopp, 6,071,000 kronor, respektive 82,000 kronor. Uti den i ovanstående tabell intagna sista posten å 740,600 kronor till familjeunderstöd för år 1919 ingår dels ett belopp av 410,600 kronor, erforderligt för de under normala förhållanden utgående understöden, dels ock ett belopp av 330,000 kronor, avsett för de av riksdagen år 1917 beslutade tilläggen till samma understöd. Motsvarande post för år 1918, 1,070,600 kronor, var jämväl avsedd för utbetalande av dylika tillägg under år 1917. På grund härav har anslagsökningen för år 1919 blivit jämförelsevis ringa.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot de grunder, enligt vilka förevarande anslag beräknats, får riksdagen anmäla, att riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 7,412,393 kronor, med 315,137 kronor till 7,727,530 kronor.

26:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 26 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stat för intendenturkåren, öka ordinarie anslaget till intendenturkåren, nu 721,652 kronor, med 37,685 kronor till 759,337 kronor.

Utöver det enligt 1914 års härordningsbeslut å denna stat beräknade antalet beställningar, av vilka några i överensstämmelse med de fastställda övergångsplanerna äro föreslagna att för 1919 nyuppföras, har Eders Kungl. Maj:t framställt förslag om uppförande å staten av ytterligare ett antal beställningar, avsedda att tillgodose efter 1914 tillkomna personalbehov, enligt följande fördelning:

Placering.	Beställning.			
	Kapten av 1. klassen.	Kapten av 2. klassen.	För- valtare.	Departement- skrivare.
Arméns centrala beklädnadsverkstad.....	1	1	1	—
Arméförvaltningens intendentsdepartement	1	—	—	2
Förplägnadsanstalten i Hässleholm	1	—	2	—
Antal beställningar	3	1	3	2

Enligt vad riksdagen i särskild skrivelse anmält har riksdagen ansett sig böra bevilja medel till en central beklädnadsverkstad för armén, för vilken förstnämnda tre beställningar äro avsedda. Det här framställda förslaget har, såvitt dessa beställningar angår, icke givit riksdagen anledning till erinran.

I fråga om de för intendentsdepartementet beräknade beställningarna har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vad därefter beträffar de för förplägnadsanstalten i Hässleholm avsedda beställningarna, har riksdagen, då anstalten icke lär kunna fullbordas under år 1919, funnit med uppförande å staten av dessa beställningar kunna anstå.

Uti det framlagda förslaget till stat har dessutom en mindre felräkning skett.

Riksdagens vederbörande utskott har med anledning härav låtit uppgöra nytt statförslag (Bil. B).

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av vid denna skrivelse fogat förslag till stat för intendenturkåren, ökat ordinarie anslaget till intendenturkåren, nu 721,652 kronor, med 29,200 kronor till 750,852 kronor.

27:o I punkt 27 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 111,300 kronor, med 700 kronor till 112,000 kronor.

Till följd av vidtagna ändringar i staten för artilleriets fabriker och tyganstalter kan en minskning av anslaget ske med 800 kronor.

Däremot bör anslaget ökas med de för ålderstillägg till vissa nytillkomna beställningshavare enligt sedvanliga grunder beräknade belopp nämligen:

1 förste vaktmästare vid krigshögskolan	kronor	50: —
1 förvaltare	»	150: —
2 departementsskrivare	»	1,000: —
		<hr/>
Summa kronor		1,200: —

Anslaget bör följaktligen för år 1919 höjas med (1,200 — 800 =) 400 kronor.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 111,300 kronor, med 400 kronor till 111,700 kronor.

28:o) Under punkt 28 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar enligt i kungl. brevet den 19 juni 1917 angivna grunder å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 114,615 kronor.

Avsikten med ifrågavarande mötesbidrag är att för officerare och underofficerare med vederlikar vid de icke kasernerade infanteriregementena i någon mån underlätta bärandet av de olägenheter, varmed tjänstgöringen å regementets vanliga övningsplats är förenad.

Med godkännande av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar enligt i kungl. brevet den 19 juni 1917 angivna grunder å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 114,615 kronor.

29:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen för beredande av *provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer* enligt i kungl. brevet den 19 juni 1917 angivna grunder å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 67,600 kronor.

Intendenturen.

30:o) Under punkt 30 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning, nu 9,169,433 kronor, med 278,905 kronor till 9,448,338 kronor.

Den föreslagna ökningen av detta anslag är föranledd av den ändrade beräkning av antalet tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga, vilken, enligt vad riksdagen här ovan under punkt 25 omförmält, ansetts böra följas för år 1919. Enligt denna beräkning skulle de värnpliktigas tjänstgöringsdagar under nämnda år komma att uppgå till sammanlagt 11,637,000. För fast anställt manskap har departementschefen upptagit sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar till 4,110,230 eller det antal, vartill dessa visat sig uppgå under år 1916. Med ett bibehållet grundpris av 60 öre per portion och dag skulle alltså för år 1919 kostnaderna under ifrågavarande anslag kunna beräknas komma att utgöra $(15,747,230 \times 0,60 =) 9,448,338$ kronor.

Liksom för innevarande år har emellertid jämväl för år 1919 en förstärkning av det efter nyssnämnda grund beräknade anslaget ansetts oundgängligen erforderlig. Innevarande års förstärkningsanslag har beräknats efter ett belopp av 20 öre för man och dag. Med hänsyn till den stegring livsmedelspriserna under det sistförflutna året undergått har en höjning av nyssnämnda belopp till 30 öre befunnits vara av behovet påkallad. För förstärkning av det ordinarie anslaget skulle alltså erfordras ett belopp av $(15,747,230 \times 0,30 =) 4,724,169$ kronor, vilket ansetts böra avjämnas till 4,724,200 kronor.

Kostnaderna för arméns mathållning under år 1919 skulle således kunna beräknas komma att uppgå till $(9,448,338 + 4,724,200 =) 14,172,538$ kronor eller 1,946,605 kronor mera än som för innevarande år för samma ändamål anslagits.

Riksdagen, som icke haft något att häremot erinra, får alltså anmäla, att riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning, nu 9,169,433 kronor, med 278,905 kronor till 9,448,338 kronor.

31:o) Under punkt 31 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 4,724,200 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under närmast föregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen till *förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 4,724,200 kronor.

32:o) Under punkt 32 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, nu 4,367,245 kronor, med 216,025 kronor till 4,583,270 kronor.

Uti riksstaten för år 1918 har upptagits

dels ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar	kronor 4,367,245: —
dels till förstärkning av samma anslag å extra stat ett förslagsanslag, högst	» 1,746,900: —
	eller tillhopa kronor 6,114,145: —

Med tillämpning av hittills följda grunder för det ordinarie anslagets beräkning skulle samma anslag för år 1919 böra upptagas till ett belopp av 4,583,270 kronor eller 216,025 kronor mera än för år 1918.

Liksom för innevarande år skulle en förstärkning av det ordinarie anslaget vara erforderlig jämväl för år 1919. I saknad av några säkra hållpunkter för bedömandet av, huru rationspriset kan under år 1919 komma att ställa sig, har departementschefen härvid funnit förstärkningsanslaget böra beräknas till hälften av det ordinarie anslaget. För ändamålet skulle alltså erfordras 2,291,635 kronor.

Kostnaderna för furagering av arméns hästar under år 1919 kunna alltså beräknas komma att uppgå till $(4,583,270 + 2,291,635 =) 6,874,905$ kronor eller 760,760 kronor mera än för innevarande år för ändamålet anslagits.

Riksdagen, som icke funnit något att häremot erinra, får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, nu 4,367,245 kronor, med 216,025 kronor till 4,583,270 kronor.

33:o) Med hänvisning till vad riksdagen härovan i nästföregående punkt anført, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 33 av denna huvudtitel föreslagit, till *förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar å extra stat* för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,291,635 kronor.

34:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 34 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, nu 5,307,764 kronor, med i jämt krontal 163,477 kronor till 5,471,241 kronor.

På grund av de avsevärda prisstegringar, som inträtt å sådana förbrukningsartiklar, som skola bekostas av förevarande anslag, har det, särskilt med hänsyn till munderingsanslagets natur av reservationsanslag, icke befunnits vara tillrådligt att för år 1919 räkna med lägre slitningsersättning än 50 öre om dagen för varje man och 15 öre om dagen för varje häst, varav 33 öre för varje man och 10 öre för varje

häst skulle upptagas under det ordinarie anslaget, medan till täckande av återstoden ett förstärkningsanslag ansetts böra uppföras. Enligt de i överensstämmelse härmed uppgjorda beräkningarna skulle för år 1919 erfordras under det ordinarie anslaget ett belopp av 5,471,241 kronor 10 öre och å förstärkningsanslaget 2,814,356 kronor 70 öre. Hela kostnaden för arméns munderingsutrustning under år 1919 skulle alltså belöpa sig till 8,285,597 kronor 80 öre eller 1,650,883 kronor 80 öre mera än för innevarande år.

Riksdagen, som icke haft något att häremot erinra, får anmäla, att riksdagen, i anledning av Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag, ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, nu 5,307,764 kronor, med i jämnt krontal 163,477 kronor till 5,471,241 kronor.

35:o) Med hänvisning till vad riksdagen i nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 35 av denna huvudtitel föreslagit, till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,814,357 kronor.

36:o) Under punkt 36 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns diverse intendenturbehov, nu 916,943 kronor, med i jämnt krontal 27,891 kronor till 944,834 kronor.

Detta anslag har under de senare åren beräknats efter en kostnad av 6 öre för man och tjänstgöringsdag.

I 1918 års riksstat är anslaget upptaget till 916,943 kronor.

Från förevarande anslag äro hädanefter avsedda att bestridas utgifter för drift och underhåll av infanteritruppförbandens strålkastarmateriel ävensom traktamentsersättning till officerare och underofficerare under deltagande i befälsövningar. Vid sådant förhållande och då från anslaget jämväl ansetts böra utgå förekommande kostnader för transport av stamhästar, som tilldelas officerare såsom tjänstehästar eller utlämnas för tjänstebruk, har departementschefen tillstyrkt, att från anslaget utbrytas de från detsamma hittills utgående utgifterna för sjötransportmateriel vid Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen. Till täckande av sistnämnda utgifter har på grund därav särskilt anslag å extra stat begärts. Vidare har departementschefen ansett lämpligt, att, i den mån lejning av hästar för intendenturtrupperna skulle finnas vara av behovet oundgängligen påkallad, kostnaderna härför såsom hittills bestredes av förevarande anslag.

Då jämväl för år 1919 utgifterna under detta anslag ansetts böra upptagas till 6 öre per man och dag, skulle, med tillämpning av den härövan under punkterna 25 och 30 angivna beräkning av sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar för arméns manskap, medelsbehovet under år 1919 komma att uppgå till $(15,747,230 \times 0,06 =)$ 944,833 kronor 80 öre.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns diverse intendenturbehov, nu 916,943 kronor, med i jämnt krontal 27,891 kronor till 944,834 kronor.

37:o) Under punkt 37 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 2,246,939 kronor, med i jämnt krontal 60,786 kronor till 2,307,725 kronor.

Under detta anslag har för de senare åren beräknats

dels för ved och lyse till underofficerare och vederlikar 130 kronor till fanjunkare och likställd samt 100 kronor till sergeant och likställd,

dels 12 öre om dagen för varje man,

dels ock 3 öre om dagen för varje häst vid truppförbanden.

I riksstaten för år 1918 är anslaget upptaget med ett belopp av 2,246,939 kronor. Därjämte har å extra stat för nämnda år till förstärkning av samma anslag anvisats 725,000 kronor.

Med tillämpning av den härövan under punkterna 25 och 30 omförmälda förändrade beräkning av sammanlagda antalet tjänstgöringsdagar för arméns manskap har departementschefen, under iakttagande i övrigt av hittills följda grunder för det ordinarie anslagets bestämmande, funnit detsamma böra för år 1919 upptagas till 2,307,725 kronor.

Till förstärkning av detta anslag har enligt gjorda beräkningar ett förslagsanslag, högst, 1,700,000 kronor ansetts erforderligt.

Kostnaderna för arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten skulle alltså för år 1919 uppgå till $(2,307,724:80 + 1,700,000 =)$ 4,007,724 kronor 80 öre eller 1,035,785 kronor 80 öre mera än för innevarande år beräknats.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot den förebragta utredningen, får anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts nu förevarande förslag ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 2,246,939 kronor, med i jämnt krontal 60,786 kronor till 2,307,725 kronor.

38:o) Med hänvisning till vad riksdagen uti nästföregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag under punkt 38 av denna huvudtitel, till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och*

vatten å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,700,000 kronor.

39:o) Under punkt 39 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anskaffning av överdrag till filter bevilja ett anslag av 880,000 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 220,000 kronor.

Vid upprepade tillfällen har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse framhållit nödvändigheten av att till förebyggande av epidemiska sjukdomars spridning inom kasernetablissemangen förse de i manskapets sängutredningspersedlar ingående filtarna med ett bomullsöverdrag, som kan ombytas och tvättas. Denna åtgärd, som i sådant hänseende visat sig synnerligen verksam inom de utländska arméer, där densamma blivit vidtagen, skulle även ur andra synpunkter väntas komma att medföra avsevärda fördelar.

Med hänsyn till behovet av nödigt ombyte skulle erfordras två filtöverdrag för varje man under rekrytskolorna och ett dylikt under repetitionsövningarna. Det antal överdrag, som för första uppsättningen måste anskaffas, har beräknats sålunda:

för ett infanteriregemente	2,400 st.
» 27 infanteriregementen	64,800 »
» ett mindre kavalleriregemente	1,000 »
» fem mindre kavalleriregementen	5,000 »
» Skånska husarregementet	2,000 »
» Skånska dragonregementet	2,000 »
» ett artilleriregemente	2,000 »
» sju artilleriregementen	14,000 »
» Gottlands artillerikår	1,000 »
» en ingenjörkår	1,000 »
» tre ingenjörkårer	3,000 »
» en trängkår	1,500 »
» fem trängkårer	7,500 »
» intendenturtrupperna	2,800 »

eller tillhopa 110,000 st.

Efter ett pris å varje överdrag av 8 kronor, erfordras alltså en medelsanvisning av 880,000 kronor. Av statsfinansiella skäl och med hänsyn till svårigheten att för närvarande anskaffa den erforderliga materielen har det för ändamålet beräknade beloppet ansetts lämpligen böra fördelas att utgå under loppet av fyra år.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

Riksdagen, som ansett sig böra bevilja medel för ifrågavarande ändamål på föreslaget sätt, får anmäla, att riksdagen för *anskaffning av överdrag till faltar* beviljat ett anslag av 880,000 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 220,000 kronor.

40:o) Under punkt 40 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förhyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

Sedan år 1906 hava av Eders Kungl. Maj:t anvisats erforderliga årsanslag till bestridande av kostnader för förhyrning av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar.

Under år 1917 uppgingo dessa kostnader till 2,000 kronor för Karlskrona grenadjärregemente och 67,926 kronor för Vaxholms grenadjärregemente. Att kostnaderna för det senare truppförbandet ställa sig så avsevärt mycket högre än för det förra är att söka uti regementets förlägningsförhållanden.

Då behovet av tillgång på sjötransportmateriel för ifrågavarande båda truppförbands övningar är av stadigvarande natur, syntes det icke vara förenligt med en god ekonomi, att detta materielbehov för framtiden alltjämt tillgodosåges genom förhyrning. Som emellertid ett ersättande av den förhyrda materielen med för kronans räkning anskaffad sådan skulle under nu rådande dyrtid medföra oskäligt höga engångskostnader, har det befunnits nödvändigt att ännu någon tid fortgå på den hittills anlitade vägen.

För år 1919 ha kostnaderna för ifrågavarande ändamål beräknats till 100,000 kronor. Som intendenturanslaget icke vidare lämnar tillgång till dessa kostnaders gäldande, har ett särskilt anslag härför ansetts böra beredas.

Då det åtminstone för närvarande icke synes möjligt att genom en omläggning av sättet för de vid Vaxholms grenadjärregemente nödvändiga sjötransporters utförande åstadkomma en minskning i utgifterna härför, har riksdagen, som ej heller i övrigt funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, till *förhyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor.

41:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 41 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för anskaffande av intendenturutrustning åt landstormen bevilja ett anslag av 1,755,800 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 877,900 kronor.

Behovet av landstormens förseende med en ändamålsenlig och med hänsyn till dess uppgifter anpassad utrustning har redan tidigare blivit av riksdagen beaktat genom beviljande av anslag för anskaffande av dylik utrustning. För sådant ändamål hava anvisats år 1915 3,362,000 kronor samt år 1916 dels 2,089,000 kronor, dels ock 2,400,000 kronor. Dessa riksdagens beslut vila på den förutsättningen, att landstormen skall erhålla en beklädnadsutrustning, som med avseende å beskaffenheten i det väsentligaste sammanfaller med linjens och som beträffande fullständigheten i huvudsak lämpas efter arten av den tjänstgöring, som enligt uppgjorda planer åligger de olika landstormskategorierna. De av riksdagen hittills för ändamålet anvisade medlen utgöra emellertid endast en mindre del av de beräknade anskaffningskostnaderna. Vid sådant förhållande och med hänsyn till den stora betydelse utrustningsfrågan har för landstormens militära användbarhet har framställning nu åter ansetts böra göras till riksdagen om beviljande av erforderliga medel för anskaffningens fortsättande.

Till grund för denna framställning har legat den av 1915 års landstormssakkunniga uppgjorda planen. Enligt denna beräknades kostnaderna för den utrustning, som borde för statsmedel anskaffas utöver vad som avsetts med det av 1915 års riksdag av värnsskattemedel för ändamålet anvisade beloppet av 3,362,000 kronor, till 15,313,254 kronor 93 öre. Detta belopp borde enligt de sakkunnigas mening fördelas på tre särskilda perioder, nämligen

1:sta perioden, omfattande år 1916.....	kronor	6,244,802: 67
2:dra » » åren 1917—1920.....	»	6,856,102: 26
3:dje » » » 1921—1924.....	»	2,212,350: —
Summa kronor		15,313,254: 93

Av statsfinansiella skäl ävensom med hänsyn till svårigheterna att under nu rådande förhållanden anskaffa de för ifrågavarande munderingsutrustning erforderliga råmaterialierna har emellertid en avvikelse från nämnda plan funnits böra göras i så måtto, att anskaffningstiderna något framskjutas, så att man för närvarande inskränker sig till fyllandet av det behov, som enligt planen skulle tillgodoses under den första perioden.

Enligt de sakkunnigas beräkningar skulle för ifrågavarande period erfordras ett belopp av 6,244,802 kronor 67 öre. Då riksdagen härav redan anvisat tillhoppa (2,089,000 + 2,400,000 =) 4,489,000 kronor, återstår således av de å perioden belöpande kostnaderna ett belopp

av i jämnt tal 1,755,800 kronor. Tidigare har beräknats, att en behållning av förslagsvis 575,000 kronor skulle uppstå på det av 1915 års riksdag anvisade anslaget för anskaffande av utrustning för landstormen och att detta belopp skulle tagas i anspråk för bestridande av de å ifrågavarande period belöpande kostnaderna. Då emellertid någon sådan behållning icke uppstått, har framställning till riksdagen ansetts böra göras om beviljande av hela förenämnda belopp, 1,755,800 kronor, att utgå till hälften under vardera av åren 1919 och 1920.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt, får anmäla, att riksdagen för *anskaffande av intendenturustrutning åt landstormen* beviljat ett anslag av 1,755,800 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 877,900 kronor.

Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.

42:o) I punkt 42 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för höjning av de enligt resereglementet samt reglementet för arméns avlöning under fred utgående dagtraktamentena å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 250,000 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 44) anmält, har riksdagen för *höjning av de enligt resereglementet samt reglementet för arméns avlöning under fred utgående dagtraktamentena* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 250,000 kronor.

43:o) Under punkt 43 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för beredande, i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, av särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 36,000 kronor.

Sedermåra har emellertid Eders Kungl. Maj:t i propositionen nr 361 angående tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén återkallat den sålunda gjorda framställningen.

Vid sådant förhållande erfordras icke något anslag för detta ändamål å 1919 års riksstat.

Artilleribehov.

44:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 44 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen,

ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, nu 3,682,200 kronor, med 27,500 kronor till 3,709,700 kronor.

Förevarande anslag är i riksstaten för år 1918 upptaget med 3,682,200 kronor. Därjämte är till förstärkning av anslaget på extra stat för samma år anvisat ett belopp av 2,000,000 kronor.

Enligt den av Eders Kungl. Maj:t fastställda staten för ordinarie vapenanslagets användande under år 1918 är anslaget, liksom under en följd av år, uppdelat på nio titlar, nämligen

Titel I. Artillerimateriel:

a) för fältartilleriet	kronor	240,000: —		
b) » fästnings-ochpositionsansatilleriet	»	75,000: —	kronor	315,000: —

Titel II. Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet	»	270,300: —
--	---	------------

Titel III. Ammunition:

a) för fältpjäser	kronor	597,200: —		
b) » fästnings-ochpositionspjäser	»	291,400: —		
c) för handvapen och kulsprutor	»	1,255,500: —		
d) kruttillverkning	»	408,600: —	»	2,552,700: —

Titel IV. Övningar:

a) övningar för artilleriet	kronor	124,000: —		
b) målskjutningsmateriel för handvapen och kulsprutor m. m.	»	171,000: —	»	295,000: —

Titel V. Fabriker:

a) Karl Gustafs stads gevärsfaktori	kronor	15,000: —		
b) ammunitionsfabriken	»	15,000: —		
c) Åkers krutbruk	»	4,100: —	»	34,100: —

Titel VI. Byggnader	»	80,000: —
---------------------------	---	-----------

Titel VII. Skjutfält	»	54,100: —
----------------------------	---	-----------

Titel VIII. Transporter	»	33,000: —
-------------------------------	---	-----------

Titel IX. Diverse behov	»	48,000: —
-------------------------------	---	-----------

Summa kronor 3,682,200: —

Beträffande användandet av det å extra stat för år 1918 anvisade förstärkningsanslaget om 2,000,000 kronor har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att detsamma skall fördelas på följande sätt, nämligen

Titel I. Artillerimateriel:

a) för fältartilleriet	kronor	141,300: —
b) » fästnings- och positionsartilleriet.....	»	40,000: —

Titel II. Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet .....

» 63,300: —

Titel III. Ammunition:

a) för fältpjäser	»	311,600: —
b) » fästnings- och positionspjäser	»	192,200: —
c) » handvapen och kulsprutor	»	848,900: —
d) kruttillverkning	»	301,200: —

Titel IV. Övningar:

a) övningar för artilleriet.....	»	8,300: —
b) målskjutningsmateriel för handvapen och kulsprutor m. m.	»	33,300: —

Titel VI. Byggnader .....

» 26,600: —

Titel VII. Skjutfält .....

» 14,000: —

Titel VIII. Transporter .....

» 2,000: —

Titel IX. Diverse behov .....

» 17,300: —

Summa kronor 2,000,000: —

I sammanhang med behandlingen av frågan om medelsbehovet under ordinarie vapenanslaget uttalade riksdagen önskvärheten av att, om så lämpligen låte sig göra, innan ifrågavarande anslagsäskande ett kommande år ånyo förelades riksdagen, en uppdelning skedde av vapenanslaget uti tvenne särskilda reservationsanslag, avseende det ena artilleriets vapen, ammunition och målskjutningsmateriel ävensom övningar och materiel samt det andra motsvarande behov för infanteriet och övriga truppslag.

Då emellertid frågan om en sådan uppdelning ännu icke kunnat underställas Eders Kungl. Maj:ts prövning, har departementschefen ansett, att vid beräkningen av medelsbehovet för år 1919 anslaget bör såsom hittills uppdelas på nio särskilda titlar.

Å titel I, Artillerimateriel, har Eders Kungl. Maj:t icke ifrågasatt någon förändring, utan har titeln fortfarande upptagits med 315,000 kronor.

Grunderna för anslagsberäkningen å titeln II, Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet, hava ansetts böra oförändrade bibehållas. Titeln upptager kostnaderna för underhåll och rengöring av gevärspersedlar samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet, till inventarier, materialier och förbrukningspersedlar samt till kurser för utbildning i vapenvård. Med ledning av det beräknade antalet tjänstgöringsdagar för år 1919 har det av Eders Kungl. Maj:t äskade beloppet upptagits till 276,600 kronor.

Vad därefter beträffar titel III, Ammunition, är denna, såsom förut nämnts, uppdelad på fyra särskilda undertitlar, nämligen a) ammunition för fältpjäser, b) ammunition för fästnings- och positionspjäser, c) ammunition för handvapen och kulsprutor samt d) kruttillverkning. Till grund för beräkningen av undertitlarnas belopp ligger det under året erforderliga antalet skarpa och lösa skott.

För ammunition till fältpjäser samt fästnings- och positionspjäser hava av Eders Kungl. Maj:t beräknats respektive 597,200 kronor och 306,500 kronor, detta sistnämnda belopp innebärande en mindre ökning från föregående år, beroende på nytillkommen artillerimateriel.

Undertiteln c) ammunition för handvapen och kulsprutor är beräknad på följande sätt:

för 6,5 m.m. skarpa patroner	kronor	950,000: —
» 6,5 m.m. kammarpatroner	»	85,500: —
» 6,5 m.m. lösa patroner	»	120,000: —
» patroner till enhandsvapen	»	30,000: —
» ammunitionsvård m. m.	»	70,000: —
		<hr/>
eller tillhopa kronor		1,255,500: —

Åtgången på skarpa patroner är beräknad till 19,000,000 eller samma summa som för innevarande år. Kostnaden är beräknad efter ett pris av 5 öre per patron. Kammarammunitionen är upptagen med 5,700,000 patroner efter en beräknad kostnad av 1½ öre per patron. Den lösa ammunitionen slutligen är beräknad med hänsyn till en åtgång av 12,000,000 patroner efter ett pris av 1 öre per patron. Såväl dessa belopp som övriga poster å denna undertitel äro desamma som upptagits i beräkningarna för innevarande år.

Även beträffande undertiteln d) kruttillverkning hava beräkningsgrunderna bibehållits oförändrade. Det av Eders Kungl. Maj:t äskade beloppet utgör 414,700 kronor.

Medelsbehovet å titel III utgör alltså

a) för fältpjäser	kronor	597,200: —
b) för fästnings- och positionspjäser	»	306,500: —
c) för handvapen och kulsprutor	»	1,255,500: —
d) för kruttillverkning	»	414,700: —
		<hr/>
Summa kronor		2,573,900: —

Detta belopp innebär en ökning av titeln med 21,200 kronor i jämförelse med innevarande års stat.

Beträffande övriga i detta anslag ingående titlar har någon förändring icke av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts.

Ordinarie vapenanslaget för år 1919 har alltså beräknats sålunda:

Titel	I	kronor	315,000: —
»	II	»	276,600: —
»	III	»	2,573,900: —
»	IV	»	295,000: —
»	V	»	34,100: —
»	VI	»	80,000: —
»	VII	»	54,100: —
»	VIII	»	33,000: —
»	IX	»	48,000: —
		<hr/>	
Summa kronor			3,709,700: —

Det ordinarie anslagsbehovet skulle alltså för år 1919 uppgå till 3,709,700 kronor eller 27,500 kronor mera än för innevarande år.

Då de högst avsevärda prisstegringar, som efter krigets utbrott inträtt å materialier av olika slag, med all sannolikhet komme att göra sig gällande jämväl under år 1919, har det med hänsyn till vapenanslagets natur av reservationsanslag visat sig vara nödvändigt att för mötande av de utav dyrtiden förorsakade ökade utgifterna även för nämnda år beräkna ett visst belopp för det ordinarie anslagets förstärkning. Huru mycket, som för ändamålet kan komma att erfordras, har departementschefen icke ansett möjligt att med någon som helst säkerhet nu angiva, och har med anledning härav begärts samma belopp som utgår för innevarande år.

Även nu har beloppet ansetts böra upptagas å extra stat.

Då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit rörande äskandena å förevarande ordinarie anslag, får riksdagen anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, nu 3,682,200 kronor, med 27,500 kronor till 3,709,700 kronor.

45:o) Under åberopande av vad riksdagen under närmast föregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 2,000,000 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 46 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för anskaffning av gevärshantverkarkistor å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

Ifrågavarande anslag är avsett att förse truppförbanden med erforderliga verktyg och materialier för mindre vapenreparationers utförande.

För samma ändamål anvisade 1917 års riksdag ett belopp av 59,000 kronor. Det nu äskade beloppet avser fullföljande av den påbörjade anskaffningen.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *anskaffning av gevärshantverkarkistor* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 70,000 kronor.

47:o) Under punkt 47 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen dels att för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel bevilja ett anslag av 5,237,400 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 2,000,000 kronor, dels ock för bestridande av för samma anskaffning under år 1919 uppkommande merkostnader å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor.

Enligt vad departementschefen anfört, är en komplettering av arméns behov av handvapen och kulsprutor jämte utredning erforderlig, och har kostnaden härför beräknats till ett sammanlagt belopp av 4,616,000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att kunna så vitt möjligt utan tvångsavskedande successivt minska den vid Karl Gustafs stads gevärsfaktori för närvarande pågående forcerade tillverkningen, har departementschefen ansett ifrågavarande belopp böra fördelas på åren 1919—1922 sålunda:

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

år 1919	kronor	2,000,000: —
» 1920	»	1,516,000: —
» 1921	»	700,000: —
» 1922	»	400,000: —

Summa kronor 4,616,000: —

I och för anskaffande av viss utredningsmateriel för arméns kulsprutor har därjämte ansetts böra äskas ett belopp av sammanlagt 621,400 kronor, utgående under åren 1920—1922 sålunda:

år 1920	kronor	121,400: —
» 1921	»	200,000: —
» 1922	»	300,000: —

Summa kronor 621,400: —

För fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel skulle alltså erfordras ett anslag av tillhoppa (4,616,000 + 621,400 =) 5,237,400 kronor. Eders Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag omfattar i enlighet härmed äskande av 5,237,400 kronor, därav 2,000,000 kronor för år 1919.

Uti ovannämnda beräkning hava tillverkningskostnaderna för handvapen upptagits med utgångspunkt från normala förhållanden. För den händelse den nu rådande dyrtiden komme att under hela anskaffningsperioden fortfara, skulle enligt departementschefens uppgift med nuvarande tillverkningspriser för vart och ett av de i perioden ingående åren erfordras ytterligare följande belopp, nämligen:

för år 1919	kronor	160,000: —
» » 1920	»	140,000: —
» » 1921	»	140,000: —
» » 1922	»	80,000: —

eller tillhoppa .... kronor 520,000: —

För bestridande av dessa merkostnader under år 1919 har Eders Kungl. Maj:t äskat ett extra anslag å 160,000 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna, har med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag,

dels för fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel beviljat ett anslag av 5,237,400 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 2,000,000 kronor,

dels ock för bestridande av för samma anskaffning under år 1919 uppkommande merkostnader å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 160,000 kronor.

Fortifikationsbehov.

48:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen med anledning av vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 48 av denna huvudtitel föreslagit ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,871,350 kronor, med 238,300 kronor till 2,109,650 kronor.

49:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 711,200 kronor.

50:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 50 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen dels att utav det av 1916 års riksdag för fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden 2,134,000 kronor, dels att för fullföljande av arbetena å nyssnämnda kasernetablissemang å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor, dels ock medgiva, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av högst 40,862 kronor 53 öre må tagas i anspråk såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för anordnande av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden ävensom för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente.

Till uppförande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade 1906 års riksdag ett anslag av 21,744,000 kronor, utgörande de vid denna tidpunkt beräknade kostnaderna för etablissemangen.

Sedermera har emellertid visat sig, att etablissemangen icke kunde fullbordas för ens tillnärmelsevis nämnda summa huvudsakligen till följd av högst avsevärt stegrade materialpriser. Sålunda beräknade 1916 års riksdag, att utöver nyssnämnda anslag, jämte ett av riksdagen medgivet förskott å 4,000,000 kronor, ytterligare 7,134,000 kronor voro erforderliga för etablissemangens fullbordande.

De belopp, riksdagen vid olika tillfällen för ändamålet beviljat och anvisat, framgå närmare av nedanstående sammanställning.

	Beviljade belopp. Kronor.	Anvisningar.	
		Belopp. Kronor.	Att utgå under år.
Anslag av 1906 års riksdag	21,744,000	21,744,000	1906—1916
Att utgå av tomtförsäljningsmedel, förskott av 1915 års riksdag	4,000,000	4,000,000	—
Anslag av 1916 års riksdag	7,134,000	500,000	1917
		4,500,000	1918
		30,744,000	
Återstod att anvisa	—	2,134,000	
Summa	32,878,000	32,878,000	

Beträffande de verkliga eller numera beräknade kostnaderna för kasernbyggnaderna, framgå dessa av omstående tablå.

Av denna tablå framgår, att kostnaderna för samtliga etablissemangs fullbordande nu skulle, approximativt beräknat, uppgå till 47,042,325 kronor. Ifrågavarande kostnadssumma överstiger med icke mindre än (47,042,325 — 32,878,000 =) 14,164,325 kronor det vid 1916 års riksdag beräknade anslagsbehovet. För kasernetablissemangens fullbordande hava alltså numera beräknats i runt tal 14,164,000 kronor, utöver redan av riksdagen beviljade medel, av vilka ännu 2,134,000 kronor återstå att anvisa.

En sammanställning av uppgifterna rörande prisstegringarna å kasernbyggnadsarbetena ger följande resultat:

Beräkning framlagd för riksdagen år	Beräknad sammanlagd kostnad. Kronor.	Merkostnad. Kronor.	Kostnads- ökning i procent. Omkring
1906	21,744,000	—	—
1916	32,878,000	11,134,000	50
1917	40,640,000	18,896,000	85
1918	47,042,000	25,298,000	120

Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit att för år 1919 måtte anvisas dels återstoden av det utav 1916 års riksdag beviljade anslaget eller 2,134,000 kronor, dels ock ytterligare ett belopp av 5,000,000 kronor.

Tablå
rörande kasernbyggnaderna.

Kasernetablissemang.	Verkliga eller beräknade kostnader, kronor.	Byggnadsarbetena hösten 1917.
1) Livregementets grenadjärers kasernetablissemang invid Örebro	2,324,260	Fullt färdigt.
2) Värmlands regementes kasernetablissemang invid Karlstad	2,342,372	Fullt färdigt.
3) Upplands infanteriregementes kasernetablissemang invid Uppsala	2,085,291	Fullt färdigt.
4) Bohusläns regementes kasernetablissemang invid Uddevalla	*) 2,255,700	Skjutbana och mässbyggnad återstå.
5) Skaraborgs regementes kasernetablissemang invid Skövde	2,114,800	{Tvättinrättning och delvis reningsverk återstå.
6) Jönköpings regementes kasernetablissemang invid Jönköping	2,194,634	Fullt färdigt.
7) Älfsborgs regementes kasernetablissemang invid Borås	2,228,400	Fullt färdigt.
8) Västgöta regementes kasernetablissemang invid Vänersborg	2,471,000	Skjutbana och mässbyggnad m. m. återstå.
9) Kronobergs regementes kasernetablissemang invid Växjö	3,153,200	Beräknas bli fullbordat under år 1919.
10) Kalmar regementes kasernetablissemang invid Eksjö	3,210,800	Beräknas bli fullbordat under år 1919.
11) Södermanlands regementes kasernetablissemang invid Strängnäs	3,346,500	Beräknas bli fullbordat under år 1919.
12 och 13) Första och Andra livgrenadjärregementenas kasernetablissemang invid Linköping	6,508,000	Beräknas bli fullbordade under år 1920.
14) Norra skånska infanteriregementets kasernetablissemang invid Kristianstad	3,284,768	Beräknas bli fullbordat under år 1920.
15) Södra skånska infanteriregementets kasernetablissemang invid Lund	3,214,600	Beräknas bli fullbordat under år 1920.
Prisökning för de sju senare etablissemangen sedan 1916 års slut	6,308,000	
Summa	47,042,325	

*) Därjämte tillkommer bidrag från Uddevalla stad med 50,000 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t under denna punkt begärt att från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar få disponera 40,862 kronor 53 öre för bestridande av vissa merkostnader för anordnande av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden ävensom för gemensam dylik för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente. Återstoden av merkostnaderna har ansetts böra bestridas av anslaget till fullbordande av kasernetablissemangen för femton infanteriregementen.

Slutligen ha i denna punkt upptagits vissa framställningar om anordnande av vattenklosetter samt elektrisk belysning i underofficersbostäderna vid de återstående kasernetablissemangen. För ändamålet skulle erfordras ett belopp av 185,500 kronor, vilket föreslagits skola utgå från kasernbyggnadsanslaget.

I betraktande av den oerhörda stegring kostnaderna för kasernbyggnaderna numera undergått har riksdagen måst känna sig synnerligen tveksam inför dessa äskanden. Riksdagen har dock icke ansett sig kunna motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels utav det av 1916 års riksdag för fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat återstoden, 2,134,000 kronor;

dels för fullföljande av arbetena å nyssnämnda kasernetablissemang å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor;

dels ock medgivit, att av fjärde huvudtitelns allmänna besparingar ett belopp av högst 40,862 kronor 53 öre må tagas i anspråk såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för anordnande av gemensam tvättinrättning för de till Skövde förlagda truppförbanden ävensom för Norra skånska infanteriregementet och Vendes artilleriregemente.

51:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 51 föreslagit riksdagen att för bestridande av uppkommande merkostnader för den av 1916 års riksdag beslutade förplägnadsanstalten i Hässleholm å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 267,000 kronor.

1916 års riksdag beviljade till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm ett anslag av 445,000 kronor och anvisade därav å extra stat för år 1917 ett belopp av 200,000 kronor. Återstoden av anslaget eller 245,000 kronor har av riksdagen anvisats å extra stat för år 1918.

Sistnämnda belopp hade Eders Kungl. Maj:t föreslagit skola få disponeras under 1917, men ansåg riksdagen, då förplägnadsanstalten ännu icke påbörjats, det icke vara erforderligt att beloppet redan nämnda år förskotterades.

Merkostnaden för anstaltens uppförande beräknades redan vid 1917 års riksdag uppgå till 71,000 kronor, och anförde samma års riksdag i denna fråga:

»Då anstalten i fråga snarast möjligt bör uppföras, ej minst med hänsyn till vikten av att åstadkomma förutsättningar för en god ekonomi beträffande truppens förplägnad, har det inom riksdagen blivit ifrågasatt, att även den beräknade merkostnaden, 71,000 kronor, redan nu borde beviljas. Då emellertid, av skäl som nyss anförts, merkostnadsbeloppet ej torde behöva tagas i anspråk under år 1918, lärer med dettas uppförande å riksstaten lämpligen kunna anstå till ett följande år.»

Enligt numera gjorda beräkningar har emellertid merkostnaden stigit till ett belopp av 267,000 kronor, vilket belopp nu av Eders Kungl. Maj:t äskats.

Riksdagen, som av utredningen i ärendet inhämtat, att anstalten allt fortfarande icke påbörjats, har visserligen velat starkt ifrågasätta lämpligheten av att under rådande förhållanden igångsätta ett byggnadsföretag av denna art, men har likväl icke velat motsätta sig, att de nu för ändamålet äskade medlen beviljas.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för bestridande av uppkommande *merkostnader* för den av 1916 års riksdag beslutade *förplägnadsanstalten i Hässleholm* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 267,000 kronor.

52:o) Under punkt 52 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 244,395 kronor.

Anslaget är för innevarande år upptaget med 127,095 kronor, varav 44,000 kronor avsetts för flygövningar och 83,095 kronor för underhåll av flygmaterielen.

Eders Kungl. Maj:t har för år 1919 ansett, att dessa poster på grund av den stora stegring, som skett i priserna å en del för flygövningarnas bedrivande nödvändiga förnödenheter såsom oljor, bensin m. m. även som å underhållsmaterialier av olika slag, böra ökas till respektive 128,300 kronor och 116,095 kronor. Anslaget i sin helhet skulle följaktligen uppgå till 244,395 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till detta ärende hörande handlingar av hemlig natur, har med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag för *anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 244,395 kronor.

53:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 175) anmält har riksdagen för bestridande av *kostnader för tillfällig avlöning* åt sådan på fortifikationens ordinarie stat icke upptagen personal, som kommenderas till utbildning i flygtjänst, å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 40,000 kronor.

54:o) Uti punkt 53 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för komplettering av viss ingenjörmateriel bevilja ett anslag av 366,200 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 156,900 kronor.

Ifrågavarande anslag är avsett att användas på följande sätt:

för komplettering av fälttelegrafmaterielen.....	kronor 106,000: —
» » » radiotelegrafmaterielen	» 73,600: —
» » » fästningstelegrafmaterielen i	
Boden	» 186,600: —
<hr/>	
Summa kronor 366,200: —	

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande hemliga handlingarna, har med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag för *komplettering av viss ingenjörmateriel* beviljat ett anslag av 366,200 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 156,900 kronor.

55:o) I punkt 54 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för ombyggnad av Karlsborgs vattenledning å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

Den i ärendet verkställda utredningen har, enligt vad departementschefen anfört, ådagalagt, att Karlsborgs vattenledning befinner sig i ett synnerligen otidsenligt och bristfälligt skick, samt att det, särskilt ur hälsovårdssynpunkt, är en angelägenhet av allra största vikt, att en ombyggnad av vattenledningsverket snarast äger rum.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *ombyggnad av Karlsborgs vattenledning* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 160,000 kronor.

56:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen med anledning av vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 55

föreslagit riksdagen för beredande av *ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon* beviljat ett anslag av 710,000 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 355,000 kronor.

57:o) I punkt 56 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av elektrisk belysning inom Upplands artilleriregementes kasernetablissemang ävensom inom tyganstalten därstädes å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 138,000 kronor.

Då någon anledning till erinran mot förevarande framställning icke förefunnits, har riksdagen för anordnande av *elektrisk belysning inom Upplands artilleriregementes kasernetablissemang* ävensom inom tyganstalten därstädes å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 138,000 kronor.

58:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 57 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 29,000 kronor.

Ifrågavarande anslag avser att bereda tillgång på elektrisk kraft från Älvkarleö kraftverk för kasernetablissemangen å Järvafältet.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 29,000 kronor.

59:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 58 föreslagit riksdagen att för verkställande av vissa nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 32,350 kronor.

Anslaget avser att bereda större utrymmen för arméförvaltningens under de senare åren ökade personal.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för verkställande av vissa *nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 32,350 kronor.

60:o) Under punkt 59 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående anordnande av avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett belopp av 166,050 kronor.

Sedermåra har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 3 maj 1918 dagtecknad proposition (nr 423), under återopande av proposi-

tionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels för anordnande av avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet å tilläggsstat för år 1918 under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor;

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 161,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning avser att anordna erforderliga avloppsledningar för de beslutade nya kasernetablissemangen å Järvafältet. För ändamålet finnes redan tillgängligt ett belopp av 39,000 kronor.

Enligt det nu framlagda förslaget skola ifrågavarande avloppsledningar för kasernerna anordnas i samband med vissa för statens järnvägar nödvändiga ledningar av samma slag. Hela anläggningskostnaden skulle uppgå till 456,200 kronor, varav 300,000 kronor skulle bestridas av lantförsvarets medel.

Då, såsom nämnts, 39,000 kronor redan äro för ändamålet tillgängliga, erfordras under fjärde huvudtiteln ytterligare 261,000 kronor. Av detta belopp hava 100,000 kronor ansetts böra uppföras å 1918 års tilläggsstat och återstoden av beloppet å extra stat för år 1919.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag såvitt 1919 års stat angår har riksdagen *för anordnande av avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 161,000 kronor.

61:o) I punkt 60 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för verkställande av vissa reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 21,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts framställning i denna punkt är föranledd av vissa bristfälligheter å krigsskolans byggnader, varå militieombudsmannen vid företagen inspektion fäst uppmärksamheten, och vilkas avhjälpande icke ansetts kunna bekostas av krigsskolans ordinarie anslagsmedel.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för verkställande av vissa *reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 21,000 kronor.

62:o) Under punkt 61 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlätas angående uppförande av nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Göta artilleriregemente, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 för ändamålet beräkna ett belopp av 350,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 15 mars 1918 dagtecknad proposition (nr 189) under åberopande av propositionen bifogat utdrag ur statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för uppförande av nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår samt för Göta artilleriregemente m. m. bevilja ett anslag av 912,163 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av 350,000 kronor.

Eders Kungl. Maj:ts här framlagda förslag avser uppförande av nya sjukhus för dels de till Sollefteå förlagda truppförbanden, Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår, dels ock för Göta artilleriregemente i Göteborg. Därjämte innebär förslaget, att å den förstnämnda platsen uppföres en sjukpaviljong och att vissa ombonings- och ändringsarbeten å en del andra byggnader vidtagas därstädes.

Det framlagda förslaget grundar sig på följande kostnadsberäkning:

1. För ändring av en sjukpaviljong vid Västernorrlands regemente om 22 å 24 sängar, vartill inventarier funnes ..... kronor 10,000: —
2. För uppförande av en ny sjukpaviljong för Norrlands trängkår om 34 sängar, vartill inventarier funnes ..... » 170,000: —
(Kostnaden per säng, inventarier ej inräknade, kronor 5,000: —).
3. För uppförande av gemensamt sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår om 86 sängar ..... kronor 374,000: —
samt för inventarier härtill ..... » 34,870: — » 408,870: —
(Kostnad per säng kronor 4,754: 30).
4. För vinteromboning och ändringsarbeten i sjukhusbyggnader vid Sollefteå läger, vartill inventarier funnes ..... » 30,000: —
5. För uppförande av nytt sjukhus för Göta artilleriregemente om 48 sängar ..... kronor 270,000: —
samt för inventarier härtill ..... » 23,293: — » 293,293: —
(Kostnad per säng kronor 6,110: 30)
eller tillsammans ..... kronor 912,163: —

Av denna summa hava 350,000 kronor äskats å extra stat för år 1919 och 210,000 kronor å tilläggsstat för år 1918. Återstående delen av beloppet är avsedd att uppföras å 1920 års stat.

Riksdagen, som funnit de föreslagna sjukhusen av behovet påkallade, har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Med anledning av vad i denna proposition föreslagits har riksdagen för *uppförande av nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår samt för Göta artilleriregemente m. m.* beviljat ett anslag av 912,163 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 350,000 kronor.

63:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen för *anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang* beviljat ett anslag av 2,275,200 kronor samt därav å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 400,000 kronor.

64:o) Eders Kungl. Maj:t har under titel »utgifter för kapitalökning, förslag till statsverket», föreslagit riksdagen att dels av det utav 1915 års riksdag till uppförande av byggnader för Norrlands ingenjörkår beviljade anslaget, 1,884,000 kronor, för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden 484,000 kronor;

dels av det utav 1916 års riksdag till uppförande av nytt etablissemang å Järvafältet för Fälttelegrafkåren beviljade anslaget, 1,998,000 kronor, för år 1919 såsom reservationsanslag anvisa återstoden 598,000 kronor;

dels för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén för år 1919 bevilja ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels ock förklara, att samtliga här omnämnda belopp, som för år 1919 anvisas eller beviljas, tillhopa 2,082,000 kronor, skola tillsvidare utgå av tillfälliga lånemedel för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försälas, kunna komma att inflyta.

Kostnaderna för de nya byggnader vid armén, som på grund av 1914 års härordningsbeslut skola uppföras, uppgå, med iakttagande av vissa utav 1915 och 1916 års riksdagar godkända jämkningar i de ursprungliga kostnadsberäkningarna, till sammanlagt 16,060,300 kronor enligt följande specifikation:

Ökat stallutrymme vid infanteriet	kronor	655,900: —
» » » kavalleriet	»	412,800: —
» » » artilleriet	»	56,000: —
Förråd för vinterfordon	»	90,000: —
» » övriga fordon	»	1,359,000: —
Nybyggnader för Norrbottens regemente	»	1,050,000: —
» » Norrbottens kavallerikår	»	478,000: —
» » Bodens artilleriregemente	»	692,000: —
» » Karlskrona grenadjärregemente, baracker	»	80,000: —
» » Vaxholms grenadjärregemente, baracker	»	100,000: —
» » Vaxholms grenadjärregemente, befälsbyggnader	»	395,000: —
» » förplägnadsanstalt i Östersund ..	»	640,000: —
» » havremagasin i Stockholm	»	200,000: —
» » Norrlands artilleriregemente i Östersund	»	1,358,500: —
» » Svea ingenjörkår	»	1,696,000: —
» » Göta »	»	43,000: —
» » Norrlands »	»	1,884,000: —
» » Bodens »	»	651,000: —
» » fästningsingenjörkompanierna i Vaxholm och Karlskrona	»	93,000: —
» » Fälttelegrafkåren	»	1,998,000: —
Landstormsförråd	»	150,100: —
Skidförråd	»	461,000: —
Ordnande av vinterförläggning	»	567,000: —
Ammunitionsfabrikens flyttning	»	950,000: —
Summa kronor		16,060,300: —

Dessa kostnader äro avsedda att utgå under åren 1915—1919.

I överensstämmelse härmed har riksdagen för ifrågavarande byggnadsföretag för åren 1915—1918 anvisat tillhoppa 14,028,300 kronor, därav 11,003,175 kronor förskjutits av statsverkets värnskattefond och 3,025,125 kronor av tillgängliga medel för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta.

Uti nyssnämnda hittills anvisade belopp ingå, bland annat, samtliga beräknade kostnader för

Ökat stallutrymme vid infanteriet,

» » » kavalleriet,

» » » artilleriet,

Förråd för vinterfordon,

» » övriga fordon,

Nybyggnader för Norrbottens regemente,

» » Norrbottens kavallerikår,

» » Bodens artilleriregemente,

» » Karlskrona grenadjärregemente, baracker,

» » Vaxholms » »

» » » » befälsbyggnader,

» » förplägnadsanstalt i Östersund,

» » havremagasin i Stockholm,

» » Norrlands artilleriregemente i Östersund,

» » Svea ingenjörkår,

» » Göta »

» » Bodens »

» » fästningskompanierna i Vaxholm och Karlskrona,

Landstormsförråd,

Skidförråd och

Ordnande av vinterförläggning.

Av de beräknade kostnaderna till byggnader för Norrlands ingenjörkår, vilka, som ovan nämnts, beräknats till 1,884,000 kronor och varför anslag av 1915 års riksdag beviljats, hava hittills för åren 1916—1918 anvisats tillhoppa 1,400,000 kronor.

Återstoden eller 484,000 kronor har nu av Eders Kungl. Maj:t äskats.

Till uppförande av nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren har 1916 års riksdag beviljat ett anslag av 1,998,000 kronor. Å anslaget hava av riksdagen anvisats tillhoppa 1,400,000 kronor och återstå alltså 598,000 kronor, om vilken summas anvisande Eders Kungl. Maj:t nu framställt förslag.

Beträffande därefter frågan om bestridande av de ökade kostnader, som till följd av dyrtiden uppstått å ifrågavarande byggnadsföretag, framhöll dåvarande departementschefen i 1917 års statsverksproposition, att det på grund av de under nuvarande förhållanden ständigt fluktuerande materialpriserna vore klart, att den då uppgjorda beräkningen av merkostnaderna (se den uti denna punkt intagna tablån) endast kunde

vara approximativ och att någon säkerhet icke finnes för att byggnadsarbetena skulle kunna fullbordas för det angivna beloppet. Å andra sidan syntes man emellertid även böra räkna med, att i och med krigets upphörande en återgång till mera normala priser kunde komma att ske. Vid sådant förhållande och då det för det dåvarande icke vore möjligt att med någon tillförlitlighet bedöma, till vilket belopp kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag komme att uppgå, syntes det lämpligast att fortfarande gå till väga på samma sätt som hittills, nämligen att i varje särskilt fall överlämna åt Eders Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida ett entreprenadanbud, som överstege de beräknade kostnaderna, borde antagas eller icke, och att, för den händelse anbudet antoges, av tillgängliga medel förskjuta uppkommande merkostnader för att framdeles anmälas till ersättande. På grund av vad sålunda anförts, ansåg departementschefen något anslag för ifrågavarande ändamål icke då böra av riksdagen äskas.

Uti sitt utlåtande (nr 4) angående regleringen av utgifterna för år 1918 under riksstatens fjärde huvudtitel, anförde statsutskottet, att utskottet icke kunnat ansluta sig till föredragande departementschefens förenämnda uttalande angående gäldandet av uppkommande merkostnader för ifrågavarande byggnadsarbeten. Därigenom skulle enligt utskottets mening införas en grundsats beträffande statsregleringen, vars konsekvenser knappast kunde överskådas. Då emellertid en del av byggnadsarbetena redan vore påbörjade, syntes det av departementschefen angivna förfaringssättet böra för dessa särskilda fall få tillämpas, då så av förhållandena oundgängligen påkallades och annan utväg icke utan väsentliga svårigheter och fördyringar kunde anlitas. I fråga åter om de byggnadsföretag, vilka ännu icke påbörjats och vilka ej vore av brådskande natur, borde i varje fall tagas under övervägande, huruvida icke uppskov med hänsyn till för närvarande rådande höga byggnadskostnader borde äga rum.

Med anledning av statsutskottets förevarande uttalande, mot vilket riksdagens kamrar icke framställde någon erinran, underställdes frågan om bestridande av uppkommande merkostnader för ifrågavarande byggnadsföretag den 16 april 1917 ånyo Eders Kungl. Maj:ts prövning, och yttrades därvid till statsrådsprotokollet, att av statsutskottets utlåtande framginge, att i sådana fall, därvid föreslagen prövning enligt de angivna grunderna ett redan påbörjat byggnadsarbete finnes böra fortgå eller ock ett ännu ej påbörjat byggnadsföretag ansåges böra igångsättas, uppkommande merkostnader skulle få av Eders Kungl. Maj:t förskjutas av tillgängliga medel för att framdeles anmälas till ersättande. Det syntes

departementschefen emellertid lämpligare, att anslag redan då för ändamålet av riksdagen äskadas. Då med beaktande av vad statsutskottet anfört endast en del av ifrågavarande byggnadsarbeten syntes komma att fortgå eller igångsättas, syntes det för ändamålet då erforderliga beloppet kunna beräknas till omkring 1,000,000 kronor. Då enligt riksdagens beslut kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag vore avsedda att bestridas genom inkomsten av försäljning av vissa staten tillhöriga, till lantförsvaret anslagna fastigheter i eller invid Stockholm, syntes det följdriktigt, att de på grund av dyrtiden uppkommande merkostnaderna bestredes på enahanda sätt. I avvaktan på att tomtförsäljningsmedel blöve för ändamålet tillgängliga, syntes det erforderliga beloppet, liksom de av riksdagen för år 1918 beviljade byggnadsanslagen, få efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande av arméförvaltningen eller statskontoret förskjutas av tillgängliga medel.

I anslutning till vad sålunda anförts, föreslog Eders Kungl. Maj:t riksdagen att för bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén bevilja ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, att efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande av arméförvaltningen eller statskontoret förskjutas för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försålles, kunde komma att inflyta.

Denna Eders Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen.

Å det sålunda beviljade förslagsanslaget har Eders Kungl. Maj:t, enligt i statsverkspropositionen meddelade uppgifter, anvisat tillhoppa 1,453,872 kronor 50 öre, vilka till större delen ingå uti den under förövarande punkt intagna tablån.

De i 1917 års statsverksproposition beräknade merkostnaderna å ifrågavarande byggnader hava emellertid visat sig vara för låga, i det att, såsom framgår av nämnda tablå, samma kostnader numera av myndigheterna uppskattats till 6,721,550 kronor, eller 5,604,000 kronor utöver av Eders Kungl. Maj:t anvisade 1,117,550 kronor.

I anslutning till vad statsutskottet i sitt nämnda utlåtande år 1917 anfört har emellertid departementschefen icke ansett sig kunna tillstyrka att medel äskas för bestridande av samtliga de för ifrågavarande byggnadsföretags fullbordande uppkommande merkostnaderna. För att emellertid medel skola stå till förfogande för utförande av sådana byggnadsarbeten, som vid företagen prövning funnes vara av natur att icke kunna utan avsevärda olägenheter uppskjutas, har, i överensstämmelse med vad

nästlidet års riksdag i ämnet beslutat, ett belopp av 1,000,000 kronor äskats av Eders Kungl. Maj:t å 1919 års stat.

Eders Kungl. Maj:ts äskanden uti denna punkt utgöra alltså:

till byggnader för Norrlands ingenjörkår	kronor	484,000: —
» nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren	»	598,000: —
» bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén	»	1,000,000: —
Summa kronor		2,082,000: —

De på grund av dyrtiden uppkommande merkostnaderna för ifrågasvarande byggnadsföretag hava ansetts böra bestridas på enahanda sätt som de för samma byggnadsföretag beräknade normala kostnaderna.

I överensstämmelse med vad som föreslagits i fråga om avvecklingen av det hittills tillämpade förskottsförfarandet, har departementschefen vidare anført, att medel för bestridande av ifrågasvarande belopp, vilket är avsett att i sinom tid ersättas av inflytande tomtförsäljningsmedel, tillsviðare borde beredas genom tillfällig upplåning.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot det belopp, som för år 1919 äskats för här ifrågasvarande ändamål liksom ej heller rörande sättet för beredande av de erforderliga medlen.

Å det av 1917 års riksdag till tackande av här ifrågasvarande merkostnader under förskottstitel anvisade förslagsanslaget, 1,000,000 kronor, har Eders Kungl. Maj:t, såsom ovan nämnts, redan under år 1917 anvisats tillhoppa 1,453,872 kronor 50 öre. Departementschefen synes emellertid förutsätta, att detta förslagsanslag, som icke knutits till något visst år, även för år 1918 skall för samma ändamål tagas i anspråk. Det i denna punkt begärda anslaget avser nämligen 1919 års utgifter. Ett dylikt förfaringssätt synes dock riksdagen icke stå i överensstämmelse med de av riksdagen antagna principerna för förskottsväsendets avveckling.

Det uti förevarande punkt äskade beloppet, 2,082,000 kronor, har, enligt vad ovan nämnts och som närmare framgår av sid. 466 av statsrådsprotokollet, upptagits under titel »Förlag till statsverket» å utgifter för kapitalökning. Riksdagen har funnit det lämpligare, att ifrågasvarande belopp uppföres å fjärde huvudtiteln.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen dels av det utav 1915 års riksdag till uppförande av byggnader för Norrlands ingenjörkår beviljade

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.) 10

T a -
rörande kostnaderna för

Anslaget beviljat av riksdagen.		Anslaget avsett för.	Beviljat anslags- belopp.	Beräknad merkostnad i statsverks- propositionen 1917.
1914	1	Ökat stallutrymme för infanteriet	655,900	164,000
1914	2	” ” ” kavalleriet	412,800	24,000
1914	3	” ” ” artilleriet	56,000	14,000
1914	4	Förråd för vinterfordon	90,000	22,500
1914	5	” ” andra fordon	1,359,000	83,100
1914 och 1915	6	Nybyggnader för Norrbottens regemente	1,050,000	181,710
1915	7	” ” ” kavallerikår	478,000	150,000
1914 och 1915	8	” ” Bodens artilleriregemente	692,000	210,000
1916	9	Befälsbyggnader för Vaxholms grenadjärregemente	395,000	140,000
1916	10	Förplägnadsanstalt i Östersund	640,000	120,000
1916	11	Havremagasin i Stockholm	200,000	38,000
1915	12	Nybyggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund	986,000	300,000
1915	13	Nytt etablissemang för Svea ingenjörkår	1,739,900	435,000
1915	14	” ” ” Norrlands ingenjörkår	1,884,000	565,000
1915	15	Nya byggnader för Bodens ingenjörkår	651,000	210,000
1915	16	” ” ” fästningsingenjörkompanierna	93,000	40,000
1916	17	Nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren	1,998,000	400,000
1915	18	Skidförråd	461,000	—
1914	19	Vinterförläggning för vissa truppförband	567,000	10,000
Summa kronor			14,408,600	3,107,310

Anm. Av Eders Kungl. Maj:t efter oktober månads ingång 1917 anvisade medel till täckande av mer-

b l å

vissa byggnadsföretag.

Beräknad merkostnad i september 1917. (1918 års statsverksproposition.)					Anmärkningar.
Belopp Summa.	Av Eders Kungl Maj:t redan anvisade medel.	Återstående belopp av myn- digheterna avsett att fördelas på		Kostnads- ökningen i procent.	
		år 1918.	år 1919.		
164,000	—	164,000	—	25	1 { Kostnadsökningen beräknad å blott en del av anslaget.
30,000	—	—	30,000	7	2
25,000	—	25,000	—	45	3
20,000	—	20,000	—	22	4
—	—	—	—	—	5 { Beräknas nu kunna fullbordas utan kost- nadsökning.
200,000	—	200,000	—	19	6 { Ytterligare 90,084 kronor av Eders Kungl.
221,500	221,500	—	—	46	7 { Maj:t anvisade för detta jämte annat byggnadsföretag.
500,000	500,000	—	—	72	8
170,000	—	—	170,000	43	9
384,000	—	—	384,000	60	10
120,000	—	120,000	—	60	11
582,600	282,600	—	300,000	59	12
1,217,000	—	—	1,217,000	70	13 { Av anslagsbeloppet har 43,900 kronor särskilt av Eders Kungl. Maj:t anvisats.
1,318,000	—	—	1,318,000	70	14
293,450	93,450	—	200,000	43	15
68,000	20,000	48,000	—	52	16
1,398,000	—	—	1,398,000	70	17 { Merkostnaden ej av Eders Kungl. Maj:t angiven, men har Eders Kungl. Maj:t härför anvisat 110,725 kronor.
—	—	—	—	—	18
10,000	—	10,000	—	2	19
6,721,550	1,117,550	587,000	5,017,000	48	

kostnader äro icke medräknade i tablån.

anslaget, 1,884,000 kronor, å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat återstoden, 484,000 kronor;

dels av det utav 1916 års riksdag till uppförande av *nytt etablissemang å Järvafältet för Fälttelegrafkåren* beviljade anslaget, 1,998,000 kronor, å extra stat för år 1919 såsom reservationsanslag anvisat återstoden, 598,000 kronor;

dels för *bestridande av uppkommande merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén* å extra stat för år 1919 beviljat ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels ock förklarat, att samtliga här omnämnda belopp, som för år 1919 anvisas eller beviljas, tillhopa 2,082,000 kronor, skola tillsvidare utgå av tillfälliga lånemedel för att sedermera ersättas av lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål eller annan fond, dit köpeskillingarna för nu till lantförsvaret anslagna fastigheter, vilka med riksdagens samtycke försäljas, kunna komma att inflyta.

Övningar.

65:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 64 föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till vinterövningar, nu 320,000 kronor, med 5,000 kronor till 325,000 kronor.

Anslagsökningen är avsedd till beredande av möjlighet för intendenturtrupperna att delta i vinterövningar.

Med godkännande av Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till vinterövningar, nu 320,000 kronor, med 5,000 kronor till 325,000 kronor.

66:o) Ut i punkt 65 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 1,626,000 kronor samt medgiva, att av detta anslag ett belopp av 972,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 10,800,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddningar, svarande mot 75 procent av det utlämnade antalet patroner, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

För innevarande år har riksdagen till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat anvisat ett reservationsanslag av 1,364,800 kronor samt medgivit, att av detta anslag ett belopp av 696,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,600,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

Anslaget är av riksdagen beräknat sålunda:

till skytteförbundens överstyrelses administrations-		
kostnader samt särskilda utgifter att utbetalas		
genom överstyrelsen.....	kronor	79,800: —
» skytteförbunden	»	144,200: —
» skytteföreningarna:		
a) årsunderstöd		
dels å 2 kronor till 145,000		
äldre skyttar, förslagsvis	kronor	290,000: —
dels å 1 krona till 30,000		
mycket unga skyttar och		
nybörjare, förslagsvis ...	»	30,000: —
b) ammunitionsbidrag		
dels till likviderande av		
11,600,000 patroner m 94		
att genom arméförvalt-		
ningens artilleridepar-		
tement tillhandahållas		
skytteföreningarna för		
att utdelas till 145,000		
anslagsberättigade äldre		
skyttar	»	696,000: —
dels att kontant tilldelas		
skytteföreningarna i för-		
hållande till antalet an-		
slagsberättigade skyttar		
med kammarammunition		

Transport kronor 1,016,000: —

224,000: —

	Transport kronor 1,016,000: —	224,000: —
	ett såsom fast bestämt	
	belopp av ..... » 67,500: —	
c)	bidrag till nybildade	
	skyttföreningar för an-	
	skaffande av målskjut-	
	ningsmateriel ..... » 3,000: —	kronor 1,086,500: —
till	övriga utgifter:	
	riksskyttetävling i Norr-	
	land år 1918 ..... kronor 10,000: —	
	understöd för anordnande	
	av skjutbanor och andra	
	utgifter för det frivilliga	
	skytteväsendet ..... » 44,300: —	» 54,300: —
		Summa kronor 1,364,800: —

Antalet anslagsberättigade skyttar har för år 1919 beräknats till 160,000, därav 135,000 äldre skyttar och 25,000 mycket unga skyttar och nybörjare.

I fråga om det till *skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader* utgående beloppet har någon förändring i förhållande till innevarande år icke av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts.

Det för *skytteförbunden* avsedda beloppet har däremot föreslagits höjt med 1,000 kronor, beroende på ökat extra understöd till Jämtlands läns skytteförbund.

Vidkommande därefter det för *skyttföreningarna* beräknade beloppet är förändringen av denna anslagsposts slutsumma beroende på dels minskningen i antalet anslagsberättigade skyttar från 175,000 till 160,000, dels ock att evalveringspriset höjts från 6 öre till 9 öre per patron.

Anslagsposten *övriga utgifter* slutligen är beräknad till 74,750 kronor, innefattande 30,000 kronor för en riksskyttetävling i Stockholm år 1919 och 44,750 kronor till understöd för anordnande av skjutbanor m. m.

För innevarande år har överstyrelsen ålagts återställa samtliga tomhylsor och laddramar efter den såsom understöd utlämnade ammunitionen. Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att denna återlämnings-skyldighet, med hänsyn till svårigheterna särskilt under fältmässiga skjutningar att tillvarataga samtliga patronhylsor, skulle nedsättas med 25 %.

Riksdagen har icke velat motsätta sig, att någon lättnad i detta fall beredes överstyrelsen, men torde enligt riksdagens mening den ifrågasatta nedsättningen vara väl högt tilltagen och kunna begränsas till 10 %.

I övrigt har riksdagen icke funnit anledning till erinran beträffande detta anslag, som följaktligen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag bör utgå med tillhoppa 1,626,000 kronor enligt följande fördelning:

Skytteförbundens överstyrelses administrationskostnader m. m.	kronor	79,800: —
Skytteförbunden	»	145,200: —
Skytteföreningarna	»	1,326,250: —
Övriga utgifter	»	74,750: —
Summa kronor		1,626,000: —

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 1,626,000 kronor;

dels ock medgivit, att av detta anslag ett belopp av 972,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 10,800,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, svarande mot 90 procent av det utlämnade antalet patroner, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

67:o) Under punkt 66 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag av 277,900 kronor.

Förevarande anslag är för innevarande år upptaget med 177,025 kronor. En ökning i anslaget har visat sig erforderlig på grund av ökade hyres-, reparations- och transportkostnader m. m.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *anordnande av vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 277,900 kronor.*

68:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 67 föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående anordnande av övningar i ställningskrig, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1919 beräkna ett belopp av 386,200 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 5 april 1918 dagtecknad proposition (nr 251) under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen, att

dels för anordnande av övningar i ställningskrig m. m. å tilläggsstat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 150,000 kronor,

dels ock för samma ändamål å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Med Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag avses, att övningar i ställningskrig, huvudsakligen för infanteriet, skola från och med innevarande år tillsvidare anordnas.

I samband med de övningar i ställningskrig, som nästlidet år anordnades och för vilka kostnaderna, 48,000 kronor, bestredos av anslaget till extra utgifter, påbörjades å Ljungbyhed, Skillingaryd, Axvall, Järvafältet, Rommehed och Vännäs utbyggande av särskilda övningsställningar. Med hänsyn till de å dessa platser sålunda redan nedlagda kostnaderna, syntes det departementschefen lämpligt, att de där påbörjade arbetena fortsattes och övningsställningarna utbyggdes i den omfattning, som kunde finnas vara av förhållandena påkallad.

För övningarnas bedrivande erfordrades därjämte tillgång till viss teknisk utrustningsmateriel. Då emellertid dylik materiel endast funnes i mycket begränsad omfattning, bleve det nödvändigt att anskaffa sådan i den utsträckning, att de planerade övningarna kunde äga rum, utan att deras ändamål förfelades.

Av riksdagen har nu äskats medel för anordnande av övningar i ställningskrig under innevarande och nästkommande år ävensom i första hand för fortsättande av de påbörjade arbetena å övningsställningarna å förutnämnda sex övningsplatser samt för anskaffande av för övningarna oundgängligen erforderlig teknisk utrustning. Kostnaderna härför hava beräknats till i runt tal 350,000 kronor. Därav hava 150,000 kronor avsetts för innevarande år och 200,000 kronor för år 1919. Det förra beloppet har äskats å tilläggsstat för år 1918 och det senare å extra stat för år 1919.

Några fullständiga beräkningar rörande det nu ifrågasatta anslagets användning hava icke blivit framlagda. Med hänsyn till de konsekvenser ett bifall till Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag oförändrat kan komma att medföra har riksdagen icke kunnat bifalla detsamma i dess helhet.

Riksdagen har likväl icke velat motsätta sig, att övningar av ungefärligen den omfattning, som under år 1917 bedrivits, även under

åren 1918 och 1919 komma till utförande. Med anledning härav har riksdagen funnit sig böra stanna vid ett anslagsbelopp av 75,000 kronor för år 1918 och 100,000 kronor för år 1919.

Riksdagen får alltså, såvitt angår nu ifrågavarande stat, anmäla, att riksdagen för anordnande av övningar i ställningskrig m. m. å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

69:o) Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 256) anmält, har riksdagen för anordnande av kaderövningar vid landstormen å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 35,000 kronor.

Sjukvård.

70:o) Under punkt 68 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, öka ordinarie reservationsanslaget till samma garnisonssjukhus, nu 133,050 kronor, med 42,650 kronor till 175,700 kronor.

De brister i fråga om såväl organisation som utrustning, som förefinnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm, hava föranlett en omarbetning av den för sjukhuset fastställda staten, för att sjukhuset skall bli i stånd att bättre fylla sin uppgift.

Då frågan om sjukhusets framtida förläggning ännu icke är fullt ordnad, hava emellertid blott sådana ändringar i den gällande staten föreslagits, vilka icke längre kunnat undanskjutas. Den nu föreslagna utökning utav personalen å denna stat belyses av nedanstående tablå, utvisande personaltillgången vid vissa civila sjukhus i jämförelse med garnisonssjukhuset:

Sjukvårdsinrättning.	Medeltal vårdade för dag under året.			Högsta antalet vårdade för dag under året.			Personalens storlek.			% personal av antal vårdade								
										i medeltal			vid högsta antal vårdade.					
	1915	1916	1917	1915	1916	1917	1915	1916	1917	1915	1916	1917	1915	1916	1917	1915	1916	1917
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg	437	452	—	517	524	—	142	145	—	32.5	32.1	—	27.5	27.7	—			
Malmö allmänna sjukhus	424	428	—	463	457	—	186	188	—	43.9	43.9	—	40.2	41.1	—			
Malmö läns sjukvårdsinrättning i Lund	436	440	—	511	469	—	184	186	—	42.2	42.3	—	36.0	39.7	—			
Maria sjukhus, Stockholm ²⁾	184	125	—	212	217	150	82	82	70	44.6	65.6	—	38.7	37.8	46.7			
Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm ³⁾	514	535	533	605	600	637	—	—	326	63.4	60.9	61.2	53.9	54.3	51.2			
” ” ” ” ⁴⁾	514	535	533	605	600	637	—	—	210	40.9	39.3	39.4	34.7	35.0	33.0			
Serafimerlasarettet, Stockholm	388	418	435	447	471	494	—	—	212	54.6	50.7	48.7	47.4	45.0	42.9			
Garnisonssjukhuset i Stockholm	—	197	185	—	239	303	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
” befintlig personal 1918 ⁵⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 55	—	27.9	29.7	—	19.0	18.2			
” enligt 1917 års stat ⁶⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 43	—	21.8	23.2	—	14.9	14.2			
” ” 1919 föresla- gen stat ⁶⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	⁵⁾ 64	—	32.5	34.6	—	22.1	21.1			

Anmärkningar:

- ¹⁾ Inberäknade 18 sjuksköterskeelever.
²⁾ Sjukhuset under ombyggnad sedan maj 1916. Ej fullbelagt 1916—1917.
³⁾ Inberäknade 116 sjuksköterskeelever.
⁴⁾ Icke inberäknade 116 sjuksköterskeelever.
⁵⁾ Såsom kommanderade förutsättas dessutom översjukvaktare, sjukhusfurir, sjukvaktare, handräckningsamanskap, skrivbiträden.
⁶⁾ Procentsiffror uträknade efter ovan nämnda patientantal, som sannolikt kommer att utökas.

Det uppgjorda statförslaget slutar å ett belopp av 140,000 kronor eller 36,850 kronor mera än nu gällande stats slutsumma.

Beträffande staterna för garnisonssjukhusen å Karlsborg och i Boden hava därjämte föreslagits vissa förändringar, varigenom dessa stater komma att ökas med respektive 1,300 kronor och 5,500 kronor.

Förevarande anslag upptager enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag följande poster:

staten för garnisonssjukhuset i Stockholm	kronor 140,000: —
» » » å Karlsborg	» 11,300: —
» » » i Boden	» 24,400: —

Summa kronor 175,700: —

Riksdagen, som funnit de av Eders Kungl. Maj:t i de nya staterna upptagna utgifterna av behovet påkallade, får anmäla, att riksdagen, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet den 14 januari 1918 fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, ökat ordinarie reservationsanslaget till samma garnisons-sjukhus, nu 133,050 kronor, med 42,650 kronor till 175,700 kronor.

71:o) Ut i punkt 69 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 490,518 kronor, med i jämnt krontal 94,757 kronor till 585,275 kronor.

Anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. har hittills pläгат beräknas efter 2 öre om dagen för varje man och 3,3 öre om dagen för såväl varje häst vid truppförbanden som varje remont vid remontdepåerna.

Från och med år 1917 har under anslaget upptagits en ny utgifts-post, nämligen arméns sjuksköterskor.

Anslaget är för år 1918 i riksstaten upptaget med 490,518 kronor.

Rörande grunderna för anslagets beräkning har någon förändring icke av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts.

Det för arméns sjuksköterskor avsedda beloppet utgör 37,000 kronor, beräknat för anställande vid armén av 30 utbildade sköterskor. Beloppet grundar sig på följande beräkning:

1 sjuksköterska		
lön i 12 månader à kronor 50: —	600: —	
kost i 365 dagar » » 1: 50	547: 50	
tvätt i 365 » » » 0: 10	36: 50	1,184: —
29 sjuksköterskor à 1,184 kronor		34,336: —
Resekostnadsersättning à 30 kronor		900: —
	Summa kronor	36,420: —

Härtill kommer fri bostad med möbler samt bränsle och lyse.

Då erfarenheten visat, att användande av sjuksköterskor vid den militära sjukvården vore ägnat att i avsevärd mån bidraga till att förbättra sjukvårdsförhållandena inom armén, har Eders Kungl. Maj:t nu framställt förslag, att ytterligare 10 sjuksköterskor måtte anställas.

En förhöjning i den kontanta lönen från 600 till 780 kronor per år har dessutom ansetts erforderlig, varjämte posten resekostnader beräknats efter ett med 10 kronor för varje sjuksköterska förhöjt belopp.

Kostpenningar till sjuksköterskorna, i den händelse de icke erhålla portion in natura, hava ansetts böra hädanefter utgå från mathållningsanslaget.

Det för arméns sjuksköterskor erforderliga beloppet har alltså beräknats sålunda:

1 sjuksköterska		
lön i 12 månader à kronor 65: —	.....	780: —
tvätt i 365 dagar » »	0:10.....	36: 50
		816: 50
39 sjuksköterskor à kronor 816: 50	.....	31,843: 50
Resekostnadsersättning à 40 kronor	.....	1,600: —
		<hr/>
		Summa kronor 34,260: —

varjämte tillkommer kost samt fri bostad med möbler, bränsle och lyse.

Å detta anslag hava ytterligare ett par poster tillkommit.

Sålunda hava kostnaderna för tandvård vid armén ävensom för sanatorievård åt arméns personal föreslagits att utgå från detta anslag. Utgifterna för dessa bägge ändamål, vilka förut bestritts under förskottstitel, beräknas utgöra respektive 8,500 kronor och 75,000 kronor.

Å tilläggsstaten för år 1918 har Eders Kungl. Maj:t härför beräknat motsvarande belopp.

Anslaget i sin helhet har för år 1919 beräknats på följande sätt: Sjukvård:

Fast anställt manskap	.....	kronor 82,204: 60
Värnpliktiga	.....	» 232,740: —
Arméns sjuksköterskekår	.....	» 34,260: —
Tandvård	.....	» 8,500: —
Sanatorievård	.....	» 75,000: —
Veterinärvård m. m.	.....	» 152,570: 23
		<hr/>
		Summa kronor 585,274: 83

Beräkningen av förevarande anslag har icke givit riksdagen anledning till erinran.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 490,518 kronor, med, i jämnt krontal, 94,757 kronor till 585,275 kronor.

72:o) Under punkt 70 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget

till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 203,700 kronor.

På grund av den allmänna prisstegringen har även anslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m. ansetts böra förstärkas genom anvisande av ett särskilt extra anslag.

Detta senare har beräknats efter 1 öre per man och tjänstgöringsdag samt 1 öre per häst och tjänstgöringsdag. För år 1919 skulle alltså såsom förstärkning av sjukvårdsanslaget erfordras ett belopp av 203,700 kronor.

Även för innevarande år har en dylik förstärkning befunnits nödvändig. Med tillämpning av ovan angivna beräkningsgrunder skulle å 1918 års tilläggsstat härför erfordras 197,650 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i denna punkt framlagda förslag till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 203,700 kronor.

73:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen till *befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Stipendier.

74:o) I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har riksdagen i riksstaten för år 1919 upptagit ordinarie anslaget »Resestipendier åt officerare och intendenturtjänstemän» under titel »Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturkåren, reservationsanslag» med oförändrat belopp eller 15,000 kronor.

75:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 73 av denna huvudtitel föreslagit, har riksdagen

dels i riksstaten för år 1919 upptagit anslaget »Stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten» under titel »Stipendier för fältläkarkåren»,

dels ock med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till stat för ifrågasvarande anslag, minskat samma anslag, nu 26,400 kronor, med 4,800 kronor till 21,600 kronor.

76:o) Under punkt 74 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till *studiestipendier* för under-

officerare och furirer av första klassen, nu 9,600 kronor, med 19,200 kronor till 28,800 kronor.

I propositionen rörande ny härordning (nr 58) föreslog Eders Kungl. Maj:t 1914 års senare riksdag att vid kostnadsberäkningen för härordningens genomförande till studiestipendier åt underofficerare beräkna ett belopp av 9,600 kronor, avsett att fördelas i 12 stipendier om 800 kronor vardera.

Av utredningen i nämnda ärende (sid. 209 av prop. nr 58) framgår, att dessa studiestipendier avsågos att vara ett medel för att uppmuntra förtjänta underofficerare och att ytterligare främja deras utbildning.

Uti sin skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende anförde riksdagen, att den funnit ett av vissa motionärer framställt förslag om beredande av ökad möjlighet för därav förtjänt underbefäl att vinna officersanställning vara beaktansvärt och därför funnit sig böra hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid yngre år måtte kunna vinna befordran till officer och reservofficer. Intill dess denna fråga funnit sin lösning, syntes emellertid inrättandet av studiestipendier, i enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit, vara en ändamålsenlig åtgärd. Enligt riksdagens uppfattning borde dock ifrågavarande stipendier stå öppna icke blott för underofficerare utan även för därav förtjänta furirer av första klassen på villkor, som Eders Kungl. Maj:t ägde bestämma.

Med anledning härav föreslog Eders Kungl. Maj:t 1917 års riksdag att i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 9,600 kronor, benämnt »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, reservationsanslag».

Denna framställning blev av riksdagen bifallen.

Då dessa stipendier under nästlidet år för första gången utdelades, hade enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat såsom sökande till desamma anmält sig 69 personer, därav 13 fanjunkare, 34 sergenter och 32 furirer. Av dessa hade endast fyra uppgivit sig skola använda stipendiet för fortsatt utbildning till officerare eller reservofficerare. De övriga 65 avsågo att bedriva huvudsakligen handels- och språkstudier.

De utdelade stipendierna tilldelades 2 fanjunkare, 5 sergenter och 5 furirer. Tre av dessa ämnade utbilda sig till officerare (reservofficerare) och 3 hade för avsikt att idka studier huvudsakligen i ryska

och finska språken, medan av återstående 6 handelsstudier skulle bedrivas av 4, bankstudier av 1 och praktisk byggnadsverksamhet av 1.

Härav synes således framgå, att stipendierna endast i ringa utsträckning sökts av och kommit sådan personal till del, som haft för avsikt att fortsätta sin rent militära utbildning.

Eders Kungl. Maj:t har nu med hänsyn till det livliga intresse, varmed dessa stipendier omfattats, begärt, att antalet stipendier måtte ökas från 12 till 36. Då stipendierna fortfarande äro avsedda att utgå med ett belopp av 800 kronor, erfordras för ändamålet en höjning av anslaget från 9,600 kronor till 28,800 kronor.

Riksdagen, som ansett att en viss varsamhet bör iakttagas i fråga om dessa stipendier, har ansett sig böra medgiva någon höjning av det nuvarande anslaget. Ökningen lär dock böra begränsas till 9,600 kronor, varigenom anslaget skulle komma att uppgå till 19,200 kronor och antalet stipendier för år 1919 följaktligen komma att utgöra 24 stycken å 800 kronor vardera eller dubbelt så många som för närvarande.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, nu 9,600 kronor, med 9,600 kronor till 19,200 kronor.

Remontering och hästlega.

77:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 75 föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för remonteringsstyrelsen, öka ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m., nu 984,227 kronor, med 15,428 kronor till 999,655 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 45) anmält, har riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 14 januari 1918 fogade förslag till ny stat för remonteringsstyrelsen, ökat ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m., nu 984,227 kronor, med 15,428 kronor till 999,655 kronor.

78:o) Under punkt 76 har Eders Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m. å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 714,950 kronor.

Såsom riksdagen jämväl i fråga om denna Eders Kungl. Maj:ts framställning i förutnämnda skrivelse (nr 45) anmält, har riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m.* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 714,950 kronor.

79:o) Uti punkt 77 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att minska ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, nu 939,516 kronor, med 131,265 kronor till 808,251 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, nu 939,516 kronor, med 131,265 kronor till 808,251 kronor.

80:o) Uti punkt 78 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar å extra stat för år 1919 anvisa ett förslagsanslag, högst, 700,000 kronor.

Såsom riksdagen jämväl i fråga om denna punkt i ovannämnda skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen, till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag, högst, 700,000 kronor.

Diverse.

81:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 79 framställda förslag har riksdagen för *understödjande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband* å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

82:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 80 föreslagit riksdagen att öka ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter, nu 600,000 kronor, med 50,000 kronor till 650,000 kronor.

Anslaget till extra utgifter utgick under åren 1904—1915 med 80,000 kronor. Med anledning av den utav 1914 års riksdag beslutade omläggningen av ordinarie avlöningsanslaget från fast anslag till förslagsanslag blev emellertid anslaget från och med år 1916 höjt till 600,000 kronor för att kunna lämna tillgång till bestridande av en del sådana utgifter, som förut plägat anvisas å fjärde huvudtitelns allmänna besparingar.

Den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna ökningen av anslaget sammanhänger med förskottsväsendets avveckling, i det att en del förut såsom förskott anvisade belopp numera ansetts böra bestridas av förevarande anslag.

Motsvarande ökning har även ansetts erforderlig för innevarande år och äskats å tilläggsstat för samma år.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter, nu 600,000 kronor, med 50,000 kronor till 650,000 kronor.

83:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till *åtgärder för civilanställning* å extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

84:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 82 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att i riksstaten för år 1919 under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 200,000 kronor, benämnt »Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, förslagsanslag».

Såsom riksdagen i särskild skrivelse (nr 118) anmält, har riksdagen i riksstaten för år 1919 under fjärde huvudtiteln uppfört ett nytt ordinarie anslag å 200,000 kronor, benämnt »Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, förslagsanslag».

85:o) Under punkt 83 har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för fortsättande av arbetena för utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige i skalan 1:400,000 å extra stat för år 1919 anvisa ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

Med ifrågavarande anslag avses att fullfölja det redan påbörjade arbetet med utgivande av en för militära operationer lämplig översiktskarta, för vilket ändamål redan tidigare av riksdagen beviljats tillhoppa 39,700 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *fortsättande av arbetena för utgivande av generalstabens översiktskarta över Sverige* i skalan 1:400,000 å extra stat för år 1919 anvisat ett reservationsanslag av 35,000 kronor.

86:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 415) anmält har riksdagen under denna huvudtitel till avlöningsförbättring åt vissa vaktmästare å ordinarie stat för år 1919 anvisat 8,000 kronor.

87:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse (nr 354) anmält, har riksdagen till beredande av *tillfällig löneförbättring under år 1919 åt viss personal vid armén* beviljat å extra stat för år 1919 ett förslagsanslag av 4,020,000 kronor.

88:o) Beträffande de i nu gällande riksstat under fjärde huvudtiteln uppförda ordinarie anslag, som icke här ovan särskilt omnämnts, har någon förändring icke ifrågasatts, och har riksdagen beslutat att samtliga de ordinarie anslag, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, skola i riksstaten för år 1919 upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 19 juni 1918.

Med undersåttlig vördnad.

Bil. A.

Stat för Generalitetsstaten.

En h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne- tillägg. Kronor.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.				
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
					Officerare.		
8 000	7	2 555	10 555	Inspektör för infanteriet, inspektör för militärläroverken m. m., arméfördelningschefer, generalfälttygmästare, chef för fortifikationen, generalstabschef	11	116 105	—
6 000	6	2 190	8 190	Inspektör för kavalleriet	1	8 190	—
1 000	—	—	1 000	Inspektör för kavalleriet, kommandant i Boden och militärbefälhavare å Gottland, arvoden . . .	3	3 000	—
500	—	—	500	Såsom brigadchefer förordnade regementschefer vid infanteriet, arvoden	12	6 000	133 295
					Civilmilitär personal.		
4 500	5	1 825	6 325	Fältläkare	6	—	37 950
					Gottgörelse för tjänstehästar.		
400	1	365	765	Lönetillägg och furageersättning för sammanlagt 30 tjänstehästar, förslagsvis, högst	30	22 950	—
250	—	—	250	Lönetillägg för 6 tjänstehästar . .	6	1 500	24 450
					Hyra, expenser m. m.		
Till hyra, eldning, belysning och städning av inspektörens för infanteriet, inspektörens för militärläroverken m. m., arméfördelningschefernas samt inspektörens för kavalleriet expeditioner ävensom							
Transport					—	—	195 695

E n h e t s k o s t n a d.					Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön, arvode, löne-tillägg.	Dagavlönning, furageersättning		Summa kronor.				
	å kr. pr dag i 365 dagar.	kronor.					
Kronor.							
					Transport	—	—
					till skrivmaterialier, blanketter, övriga tryckalster, underhåll av expeditionsmateriel, inbindning samt fyllnad i dagavlönning åt expeditionshavande underofficerare m.m. vid nämnda expeditioner	—	—
					Summa kronor	—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—	—
						—</	

- Anm. 1.** De i staten upptagna medel till gottgörelse för tjänstehästar skola, i de fall då stambäst icke tillhandahålles vederbörande enligt de nya bestämmelserna rörande hästhållningen vid armén, användas sålunda, att dylik gottgörelse utgår för två hästar till officer ur generalitetet, inspektören för kavalleriet och förste adjutant hos arméfördelningschef samt för en häst till andre adjutant hos arméfördelningschef.
- Anm. 2.** I den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser tillhandahåller stambäst i stället för tjänstehästar, skall i staten upptagen gottgörelse för tjänstehästar icke vidare utgå. Likaledes skall, i den mån kronan enligt särskilda av Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffning och underhåll av tjänstehästs mundering samt tillhandahållande in natura av stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för dylik häst ävensom ombesörjer tjänstehästs skötsel, det i staten upptagna lönetillägget nedsättas till 250 kronor för år räknat samt furageersättningen indragas.

Bil. B.

Stat

för Intendenturkåren år 1919.

En h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i da- gar.	Kronor.					
8 000 —	7 —	365	2 555 —	10 555 —	Generalintendent och chef . .	1	10 555 —	535 305 —
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överstar	2	16 380 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	6	37 950 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	8	46 600 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen . .	53	257 580 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen . .	35	135 100 —	187 782 50
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen . .	12	31 140 —	
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Förvaltare ¹⁾	77	162 662 50	15 962 50
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen .	8	13 040 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen . .	8	12 080 —	
Manskap.								
600 —	— 50	365	182 50	782 50	Furirer av första klassen . . .	10	7 825 —	1 911 20
360 —	— 50	365	182 50	542 50	Furirer av andra klassen . . .	15	8 137 50	
Civilmilitär personal.								
1,500 —	3 —	365	1,095 —	2,595 —	Departementsskrivare ²⁾	2	5 190 —	3 500 —
Civil personal.								
³⁾ 1 200 —	—	—	—	1 200 —	Vaktmästare vid intendentur- staben ⁴⁾	1	—	
Vaktmästare. (Övertalig personal).								
⁵⁾ 773 10	— 50	365	182 50	955 60	Vaktmästare	2	—	
Expenser m. m.								
—	—	—	—	—	För intendenturstaben	—	—	
Summa kronor						—	—	750 851 20

- 1) Åtnjuta ett ålderstillägg å lönen å 300 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.
- 2) Åtnjuta två ålderstillägg å lönen å 500 kronor, det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.
- 3) Därav 700 kronor i lön, 350 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg.
- 4) Åtnjuter 2 ålderstillägg å lönen å 100 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. — Därest vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 15 kronor årligen.
- 5) Därav 360 kronor i lön, 332:15 kronor i beklädnads- och portionsersättning samt 80:95 kronor i ersättning för ved, lyse m. m. Åtnjuta dessutom fri bostad.
- Anm. 1.* Övertalig vaktmästarbeställning skall vid beställningsinnehavarens avgång indragas.
- Anm. 2.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan upptagna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i staten för honom upptagna.
- Anm. 3.* Allt manskap åtnjuter utöver i staten upptagna avlöningsförmåner jämväl underhåll in natura.

Tabell över anslagen under riksstatens för år 1919
***fjärde* huvudtitel.**

Lantförsvarsdepartementet.

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.					
1	Departementschefen			17,000	
2	Departementet			130,200	
3	Övergångsstat, <i>förlagsanslag</i> , högst			5,200	
4	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förlagsanslag</i>			18,182	
5	Tryckningskostnader för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förlagsanslag</i>			7,000	
	Säger för departementet			177,582	
B. Arméförvaltningen.					
1	Arméförvaltningen			322,104	
2	Skrivmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen, <i>reservationsanslag</i>			31,900	
	Säger för arméförvaltningen			354,004	
C. Generalitetet, staberna m. m.					
1	Generalitetsstaten			233,120	
	Generalstaben:				
2	Fast anställd personal	345,395			
3	Stabens övningar, expenser m. m., <i>reservations- anslag</i>	88,175		433,570	
4	Artilleristaben			21,390	
5	Kommandantsstaten			74,500	
	Säger för generalitetet, staberna m. m.			762,580	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
D. Undervisningsverken.					
1	Krigshögskolor, <i>reservationsanslag</i>			118,485	
2	Ridskolan, <i>reservationsanslag</i>			59,000	
3	Vissa engångskostnader för ridskolan, <i>reservationsanslag</i>				16,655
4	Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>			68,100	
5	Förstärkning av reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>förslagsanslag</i> , högst				4,300
6	Vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>				51,800
7	Artilleriskjutskolor, <i>reservationsanslag</i>			35,000	
8	Krigsskolan, <i>reservationsanslag</i>			139,930	
9	Förstärkning av reservationsanslaget till krigsskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst				59,650
10	Volontärskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>			200,000	
11	Militärläkares och militärveterinärers undervisning, <i>reservationsanslag</i>			12,970	
Säger för undervisningsverken				633,485	132,405
E. Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.					
1	Avlöning och rekrytering m. m., <i>förslagsanslag</i> ..			18,559,000	
2	Anställnings- och avskedspremier, <i>förslagsanslag</i> ..			360,600	
3	Ökad avlöning för de till tjänställdern äldsta bataljonsläkarna, <i>förslagsanslag</i>			27,000	
4	Avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren, <i>förslagsanslag</i>			88,000	
5	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>				205
6	Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, <i>förslagsanslag</i> , högst			1,891	
7	Arméns reservstater, <i>förslagsanslag</i>			366,500	
8	Arméns personal över stat, <i>förslagsanslag</i>			240,000	
9	Dagavlöningstillägg åt indelt manskap, <i>förslagsanslag</i>				94,300

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
10	Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>reservationsanslag</i>			134,600	
11	Landstormen, <i>reservationsanslag</i>			128,868	
12	De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., <i>förslagsanslag</i>			7,727,530	
13	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>			425,000	
14	Intendenturkåren			750,852	
15	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			111,700	
16	Mötesbidrag, <i>förslagsanslag</i>				114,615
17	Provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl vid till Boden förlagda truppförband och formationer, <i>förslagsanslag</i>				67,600
	Säger för avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.			28,921,541	276,720
F. Intendenturen m. m.					
1	Arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i>			9,448,338	
2	Förstärkning av förslagsanslaget till arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i> , högst				4,724,200
3	Furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i>			4,583,270	
4	Förstärkning av förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,291,635
5	Arméns munderingsutrustning, <i>reservationsanslag</i>			5,471,241	
6	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,814,357
7	Arméns diverse intendenturbehov, <i>reservationsanslag</i>			944,834	
8	Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>reservationsanslag</i>			2,307,725	
9	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,700,000
10	Premiering av lastautomobiler, <i>reservationsanslag</i>			40,000	
11	Överdrag till filter, <i>reservationsanslag</i>				220,000
12	Förhysande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementens övningar, <i>förslagsanslag</i> , högst				100,000
13	Intendenturutrustning åt landstormen, <i>reservationsanslag</i>				877,900
	Säger för intendenturen m. m.			22,795,408	12,728,092

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)

13

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
G. Inkvarterings-, rese- och trakta- mentskostnader.					
1	Inkvarteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>			1,088,307	
2	Inkvartereringens ordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>			21,450	
3	Rese- och traktementspenningar, <i>förslagsanslag</i> ..			220,000	
4	Höjning av dagtraktamentena, <i>förslagsanslag</i>				250,000
5	Flyttningshjälp, <i>förslagsanslag</i>			12,000	
Säger för inkvarterings-, rese- och traktements- kostnader				1,341,757	250,000
H. Artilleribehov.					
1	Arméns vapen, ammunition och målskjutnings- materiel samt artilleriets övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>			3,709,700	
2	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, <i>för- slagsanslag</i> , högst				2,000,000
3	Gevärshantverkarkistor, <i>reservationsanslag</i>				70,000
4	Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprute- materiel, <i>reservationsanslag</i>				2,000,000
5	Merkostnader för fortsatt anskaffning av handva- pen och kulsprutemateriel, <i>förslagsanslag</i> , högst				160,000
Säger för artilleribehov				3,709,700	4,230,000
I. Fortifikationsbehov.					
1	Arméns byggnader, mötesfält och kommendant- skapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>			2,109,650	
2	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommendantskaps- utgifter samt fortifikationens övningar och materiel, <i>förslagsanslag</i> , högst				711,200
3	Fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen, <i>reservationsanslag</i>				2,134,000
4	Fullföljande av arbetena å kasernetablissemang för femton infanteriregementen, <i>reservationsanslag</i> ..				5,000,000
5	Merkostnader för förplågnadsanstalten i Hässle- holm, <i>reservationsanslag</i>				267,000
6	Flygövningar och underhåll av flygmateriel, <i>re- servationsanslag</i>				244,395

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
7	Tillfällig avlöning åt viss till utbildning i flygtjänst kommenderad personal, <i>förslagsanslag</i> , högst...				40,000
8	Komplettering av viss ingenjörmateriel, <i>reservationsanslag</i>				156,900
9	Ombyggnad av Karlsborgs vattenledning, <i>reservationsanslag</i>				160,000
10	Ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon, <i>reservationsanslag</i>				355,000
11	Elektrisk belysning inom Upplands artillerirege- mentes kasernetablissemang m. m., <i>reservations- anslag</i>				138,000
12	Elektrisk högspänningsledning för militäretablis- semangen å Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>				29,000
13	Nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvalt- ningens ämbetshus, <i>reservationsanslag</i>				32,350
14	Avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>				161,000
15	Reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg, <i>reservationsanslag</i>				21,000
16	Nya sjukhus för Västernorrlands regemente och Norrlands trängkår samt för Göta artillerirege- mente m. m., <i>reservationsanslag</i>				350,000
17	Torkrum vid vissa kasernetablissemang, <i>reserva- tionsanslag</i>				400,000
18	Byggnader för Norrlands ingenjörkår, <i>reservations- anslag</i> , att utgå av tillfälliga lånemedel				484,000
19	Nytt etablissemang å Järvafältet för fälttelegraf- kåren, <i>reservationsanslag</i> , att utgå av tillfälliga lånemedel				598,000
20	Merkostnader för vissa i samband med 1914 års härordning beslutade byggnadsföretag vid armén, <i>förslagsanslag</i> , att utgå av tillfälliga lånemedel				1,000,000
Säger för fortifikationsbehov				2,109,650	12,281,845
J. Övningar.					
1	Arméns fält- och fälttjänstövningar, <i>reservations- anslag</i>			600,000	
2	Vinterövningar, <i>reservationsanslag</i>			325,000	
3	Frivilliga skytteväsendets befrämjande, <i>reserva- tionsanslag</i>				1,626,000
4	Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen, <i>förslagsanslag</i>				277,900
5	Övningar i ställningskrig m. m., <i>reservationsanslag</i>				100,000
6	Kaderövningar vid landstormen, <i>förslagsanslag</i> ...				35,000
Säger för övningar				925,000	2,038,900

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
K. Sjukvård.					
1	Garnisonssjukhusen i Stockholm, & Karlsborg och i Boden, <i>reservationsanslag</i>			175,700	
2	Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., <i>reservationsanslag</i>			585,275	
3	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				203,700
4	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>				10,000
Säger för sjukvård				760,975	213,700
L. Stipendier.					
1	Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare, <i>reservationsanslag</i>			7,000	
2	Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och intendenturkåren, <i>reservationsanslag</i>			15,000	
3	Stipendier för fältläkarkåren			21,600	
4	Resestipendier åt militärläkare, <i>reservationsanslag</i>			2,000	
5	Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, <i>reservationsanslag</i>			19,200	
Säger för stipendier				64,800	
M. Remontering och hästlega.					
1	Remontering m. m., <i>reservationsanslag</i>			999,655	
2	Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				714,950
3	Lega av hästar för truppförbandens övningar, <i>reservationsanslag</i>			808,251	
4	Förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, <i>förslagsanslag</i> , högst				700,000
Säger för remontering och hästlega				1,807,906	1,414,950
N. Diverse.					
1	Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, <i>reservationsanslag</i>			18,000	
2	Soldathemsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>				10,000

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor	Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			650,000	
4	Civilanställning, <i>förslagsanslag</i>				20,000
5	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
6	Generalstabens översiktskarta över Sverige, <i>re- servationsanslag</i>				35,000
7	Avlösningsförbättring för vissa vaktmästare			8,000	
8	Tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén, <i>förslagsanslag</i>				4,020,000
	Säger för diverse			876,000	4,085,000
	Summa			65,240,388	37,651,612

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Anslagsrubriker under riksstatens för år 1919 fjärde huvudtitel.

		Anslaget upptaget i riksdagens skrivelse	
		nr 4 A under punkt	särskild skrivelse nr
A. Departementet.			
Departementschefen	88:o)		118
Departementet.....	88:o)		
Övergångsstat	1:o)		
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition.....	2:o)		
Tryckningskostnader för departementet med dess kommandoexpedition ...	88:o)		
B. Arméförvaltningen.			
Arméförvaltningen.....	88:o)		
Skrivmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen	88:o)		
C. Generalitetet, staberna m. m.			
Generalitetsstaten	3:o)		
Generalstabens fast anställda personal	4:o)		
Generalstabens övningar, expenser m. m.....	5:o)		
Artilleristaben .. .	88:o)		
Kommendantsstaten	6:o)		
D. Undervisningsverken.			
Krigshögskolor.....	7:o)		
Ridskolan	8:o)		
Vissa engångskostnader för ridskolan.....	9:o)		
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.....	88:o)		
Förstärkning av reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.....	10:o)		

	Anslaget upptaget i riksdagens skrivelse	
	nr 4 A under punkt	särskild skrivelse nr
Anordnande av vissa utbildningskurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet.....	11:o)	
Artilleriskjutskolor.....	12:o)	
Krigsskolan.....	13:o)	
Förstärkning av reservationsanslaget till krigsskolan.....	14:o)	
Volontärskolor m. m.....	15:o)	
Militärlakares och militärveterinärers undervisning.....	88:o)	
E. Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.		
Avlöning och rekrytering m. m.	16:o)	
Anställnings- och avskedspremier.....	88:o)	
Ökad avlöning för de till tjänståldern äldsta bataljonslakarna.....	17:o)	
Avlöning till bataljonslakare vid fältlakarkåren.....	88:o)	
Extra lönetillägg.....	18:o)	
Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation.....	19:o)	
Arméns reservstater.....	20:o)	
Arméns personal över stat.....	88:o)	
Väg- och vattenbyggnadskåren.....	21:o)	
Dagavlöning åt indelt manskap.....	22:o)	
Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden.....	23:o)	
Landstormen.....	24:o)	
De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m.....	25:o)	
Ersättning för rustning och rotering.....	88:o)	
Intendenturkåren.....	26:o)	
Ålderstillägg.....	27:o)	
Mötesbidrag.....	28:o)	
Provisoriskt avlöningstillägg till officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer.....	29:o)	
F. Intendenturen.		
Arméns mathållning.....	30:o)	
Förstärkning av förslagsanslaget till arméns mathållning.....	31:o)	
Furagering av arméns hästar.....	32:o)	
Förstärkning av förslagsanslaget till furagering av arméns hästar.....	33:o)	

	Anslaget upptaget i riksdagens skrivelse	
	nr 4 A under punkt	särskild skrivelse nr
Arméns munderingsutrustning	34:o)	
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning.....	35:o)	
Arméns diverse intendenturbehov	36:o)	
Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	37:o)	
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten	38:o)	
Premiering av lastautomobiler	88:o)	
Anskaffning av överdrag till filter	39:o)	
Förhyrande av sjötransportmateriel för Karlskrona och Vaxholms grenad- järregementens övningar	40:o)	
Anskaffande av intendenturutrustning för landstormen.....	41:o)	
G. Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.		
Inkvarteringskostnader	88:o)	
Inkvartereringens ordnande i Stockholm	88:o)	
Rese- och traktamentspenningar	88:o)	
Höjning av dagtraktamentena	42:o)	44
Flyttningshjälp	88:o)	
Hyresbidrag åt vissa underofficerare	43:o)	
H. Artilleribehov.		
Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets öv- ningar och materiel	44:o)	
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel	45:o)	
Anskaffning av gevärshantverkarkistor	46:o)	
Fortsatt anskaffning av handvapen och kulsprutemateriel	47:o)	
Merkostnader för d:o.....	47:o)	
I. Fortifikationsbehov.		
Arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifika- tionens övningar och materiel	48:o)	118
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel	49:o)	118
Kasernetablissemang för femton infanteriregementen	50:o)	

		Anslaget upptaget i riksdagens skrivelse	
		nr 4 A under punkt	särskild skrivelse nr
Förplagnadsanstalten i Hässleholm	51:o)		175
Anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel	52:o)		
Tillfällig avlöning åt viss till utbildning i flygtjänst beordrad personal	53:o)		
Komplettering av viss ingenjörmateriel	54:o)		
Ombyggnad av vattenledningen å Karlsborg	55:o)		
Ökat förrådsutrymme för arméns reglementerade fordon	56:o)		
Elektrisk belysning vid Upplands artilleriregemente	57:o)		
Anläggning av elektrisk högspänningsledning för militäretablissemangen å Järvafältet	58:o)		118
Nybyggnads- och ändringsarbeten i arméförvaltningens ämbetshus	59:o)		
Avloppsledningar från militäretablissemangen å Järvafältet	60:o)		
Vissa reparationsarbeten vid krigsskolan å Karlberg	61:o)		
Nya sjukhus för Västernorrlands regemente, Norrlands trängkår samt för Göta artilleriregemente	62:o)		
Anordnande av torkrum vid vissa kasernetablissemang	63:o)		
Vissa byggnadsföretag vid armén:			
Byggnader för Norrlands ingenjörkår	64:o)		
» » Fälttelegrafkåren			
Merkostnader			
J. Övningar.			
Arméns fält- och fälttjänstövningar	88:o)		256
Vinterövningar	65:o)		
Det frivilliga skytteväsendets befrämjande	66:o)		
Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen	67:o)		
Övningar i ställningskrig	68:o)		
Kaderövningar vid landstormen	69:o)		
K. Sjukvård.			
Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden	70:o)		14
Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.	71:o)		
Förstärkning av reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m.	72:o)		
Det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	73:o)		
Bihang till riksdagens protokoll 1918. 14 saml. 4 häft. (Nr 4 A—4 B.)			

	Anslaget upptaget i riksdagens skrivelse	
	nr 4 A under punkt	särskild skrivelse nr
L. Stipendier.		
Resestipendier åt artilleri- och ingenjööfficerare		
Resestipendier åt officerare vid infanteriet, kavalleriet, trängen och inten- denturkåren	74:o)	
Stipendier för faltläkarkåren	75:o)	
Resestipendier åt militärläkare	88:o)	
Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen	76:o)	
M. Remontering och hästlega.		
Remontering m. m.	77:o)	45
Förstärkning av reservationsanslaget till remontering m. m.	78:o)	45
Lega av hästar för truppförbandens övningar	79:o)	118
Förstärkning av reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar	80:o)	118
N. Diverse.		
Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande	88:o)	
Soldathemsverksamhet	81:o)	
Extra utgifter	82:o)	
Civilanställning	83:o)	
Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	84:o)	118
Generalstabens översiktskarta över Sverige	85:o)	
Avlöningsförbättring åt vissa vaktmästare	86:o)	
Tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén	87:o)	354